

Velfærd eller velstand?

Skal universiteterne arbejde for befolkningens velfærd eller for erhvervslivets konkurrencekraft? I Regeringens øjne er det samme sag ...

Universiteterne skal arbejde for erhvervslivet. I regeringens udkast til ny universitetslov – som netop har været til høring uden for Christiansborg – fremmes dette gennem en *tvistning* af ordvalget, så universiteterne i stedet for at arbejde for "at fremme vækst, velfærd og udvikling" (2003-lovens §2) skal arbejde for Danmarks "konkurrencekraft, vækst og velstand" (2007-udkastet til fusionsuniversitets-lov).

Og ændringen er ikke ubetydelig, konstaterede professor Susan Wright på en Christiansborg-konference om universitetsfusionerne.

"Når Regeringen spænder universiteternes virksomhed direkte på landets og erhvervslivets konkurrencekraft, så er det en indsnævring af universitetets aktiviteter og målsætning.

Når målsætningen er sådan, så bliver universiteternes formål at yde 'service' til erhvervslivet, og man risikerer at miste den åbenhed og diversitet, som bør kendetegne et frit universitet", forklarede hun.

"Det er ikke et tilfældigt ordvalg, for engelske universiteters udvikling de seneste 10-20 år fortæller, at ordvalget smitter af på de 'performance indicators', som universitetet skal arbejde efter og måle sig på. Universitetslærerne bliver 'performing Academics', hvor ting som ikke tæller blandt indikatorerne på produktivitet nedprioriteres og ting, som tæller meget får stor vægt når arbejdet skal tilrettelægges." Og sådanne målsætninger og produktivitetsmål bliver disciplinerings-mekanikker for ledere og ansatte og får altså grundlæggende betydning for universitetets arbejde og kultur. Det kan godt være at konsekvenserne ikke viser sig i morgen, men det engelske eksempel viser, at over en ti-årig periode vil konsekvenserne blive åbenbare ...".

Venstre: Velstand det samme som velfærd

På konferencen blev Folketingets forskningsordførere spurgt, om universiteterne skulle arbejde for "velfærd" eller "velstand". Men det er et spil om ord, for

det er stort set det samme, sagde Venstres forskningsordfører: "Der er ikke større bagtanker bag ændringen af ordvalget. Tankegangen er, at velstand er forudsætningen for velfærd", sagde Hanne Severinsen (V).

Men sådan ser oppositionen ikke på den sag: "Selvfølgelig betyder ordvalget i en lov noget. Et lille ord kan have stor betydning. Og det er da et stort problem, hvis der er uklarheder om noget, som der kan være forskellige holdninger til", sagde Charlotte Fischer (Rad:).

Og så lød det drilske spørgsmål til Venstres ordfører: *Men når der ikke er en særlig bagtanke, hvorfor bevarer man så ikke bare den gamle lovs "velfærd" i loven?*

"Det kan jeg jo ikke love her. Det må jeg tale med mine partnere om ...", svarede Severinsen, der efter mødet skyndte sig ned i salen for at spørge universitetsdirektør Jens Peter Jacobsen, hvad der lå bag ministeriets nye formulering ...

Yderligere indsnævring: Udviklingskontrakten

Med 2003-universitetsloven skete der en indskrænkning, hvor "de videnskabelige medarbejdere kan forke frit inden for universitetets forskningsstrategiske rammer". Denne indsnævring får nu nok en tand, idet lovudspillet har en ekstra tilføjelse: "...som fastlagt i udviklingskontrakten". Det betyder, at en forsker kun må forske inden for felter, som er nævnt i udviklingskontrakten – og det betyder i virkeligheden også, at ministeriet som kontraktpart kan bestemme, hvad universitetets forskere må forske i.

Den stramning protesterer Københavns Universitet imod, for udviklingskontrakten hverken kan eller bør indeholde hele universitetets forskningsstrategiske ramme – og KU vil have sidste led ("...som fastlagt i udviklingskontrakten") ud af lovudspillet.

jø

Se TEMA om loven om fusionsuniversiteter side 3-7

TEMA: Fusionsuniversiteterne 3-6

Lov: Ministeriet vil detailstyre 3
- imod løfterne om selvstyre og autonomi, lyder universitetsrektorernes protester

§2a: Myndighedsbetjening 4
Universitetsministeren kan tvinge universitetet til at indgå ufordelagtige kontrakter. Og nu kan universitetslektoren pålægges sektorforskningsopgaver

Rigelig lyrisk 5
Intet hensigtsmæssigt bolværk for den enkelte forskers forskningsfrihed i den nye lov, siger Videnskabernes Selskab

Universiteter som Manchester United 7
- de køber stjernespillere for at få puste universitetets CV'ere og publikationslister op

Ministerstyring 10
- med kattelem, når universitetsministeren både kan udpege medlemmer og have vetoret over det nye Akkrediteringsråds beslutninger

Jeg har været kritisk 14
- over for ledelsesstilen hos RUCs nye ledelse, siger RUCs nye prodekan i TILTRÆDELSES-INTERVIEW

TEMA: Ny stillingsstruktur 16-18

'Ingen blækspruttejob' 16
- hvor den enkelte medarbejder kunne blive pålagt vidt forskellige typer arbejde i flæng, forklarer DMs formand om ny stillingsstruktur, som er fælles for både universiteter og sektorforskere

Arbejde til tillidsfolk 17
Tillidsfolk skal være ekstra vågne, for kontrakter, opgavefordelinger m.m. skal forhandles i hvert enkelt tilfælde ... FAGLIG KOMMENTAR

Flere skænderier, tak 22
I England er der voldsom debat om, hvor skarpe synspunkter, universitetslærere må fremsætte. ESSAY

„Det akademiske ethos er i sig selv et bevis på, at videnskaben kan ikke forventes at tale magten imod, med mindre det er forbudt magten at svare igen.“
John Ziman

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
(ansv.hav. for dette nummer)
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
Anders Correll, JA

Journalist Thomas Bøttcher
(tb@dm.dk)

Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@dm.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. februar 2007

Se de seneste nyheder på
www.forskerforum.dk

Øvrige adresser:

DM
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gotersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Dyrlægeforeningen
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 7.500

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
Tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

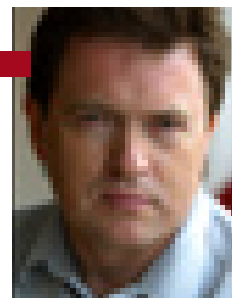
Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført)

LEDER

Af lektor **MOGENS OVE MADSEN**,
fmd. for DJØF's UFO

Det gode institut

"...the leader is better to be feared than loved, because a dread of punishment never fails" (Machiavelli)

Vi har mange flere lovdiktater, centrale styringsmuligheder og mindre kollegial indflydelse på vores universiteter end i mange andre lande i Europa. Et opsigtsvækkende skema herom, **Internationalt frihedsindeks 2007**, kunne læses i FORSKERforum 200.

Ikke mindst medarbejderindflydelsen bliver stækket. Der er ganske få pladser i de nye bestyrelser. Det Akademisk Råd har kun beslutningsmyndighed i få væsentlige sager og endelig er Konsistorium afskaffet.

Men det gælder også, at den individuelle forskningsfrihed er bedre sikret i andre lande end i Danmark samtidig med stigende krav til dokumentation af forskning. Og vi har fortsat et efterslæb på undervisningstaxametrene. Forskning og undervisning støder stadig mere voldsomt sammen på grund af underfinansiering.

Hvordan vil denne udvikling smitte af på engagement, ansvar, kreativitet og arbejdsglæde hos den enkelte i nærmiljøet? Hvordan vil fremtidens institut blive formet? Vil det ydre og meget styrede pres efterhånden tage livet af det universitet, vi kender i dag?

Der var ikke så mange i universitetsmiljøet, der troede at den nye universitetslovs indførelse i 2003 ville føre til drastiske ændringer i hverdagen. Men allerede nu er situationen anderledes. Når det gælder ledelse bruges vendingerne "dem og os" meget mere. Og oftere efterlyser medarbejderne mere og gennemskelig information. Ofte nævnes behovet for åbenhed og ønsket om at blive inddraget i drøftelse af forslag til budget og organisation.

Det er klart, at den såkaldte professionalisering af ledelsen har haft behov for tid til at finde sine ben. Der skal findes en ledelsesstil, som er i stand til at håndtere den komplekse videnorganisation, som et

universitet er. Forskningskontrol, akkreditering og evaluering forsøges solgt som arbejdsberigende instrumenter, men balancen mellem tillid og kontrol synes at tippe mod langt mere kontrol.

Netop i denne situation er der brug for at vurdere, om vi på arbejdspladserne kan gøre det anderledes. I videnorganisationer er "management by fear" direkte årsag til stress, panik og selvforsvar og dermed ikke fremmende for nogen form for intellektuel proces. Derfor anbefales som oftest af Machiavelli udskiftes med en flad ledelsesstruktur – nærmest stik om intentionen i universitetsloven.

Vi må derfor afsøge det *handlerum*, der findes – vi skal reetablere en velfungerende arbejdsplads ved at organisere os i det gode institut. Vi kan ikke få det kollegiale selvstyre tilbage, men vi kan etablere et kollegialt samråd. Vi kan ikke forhindre indførelsen af nye incitamenter, men vi kan beslutte os for at håndtere det i fællesskab i forskergrupper eller et helt institut. Vi kan have svært ved at bevare tilliden til ledelsen, men vi må holde fast i tilliden til hinanden og vores arbejdsindsats. Vi mister indflydelse på undervisningsnormer m.m., men vi må være enige om i fællesskab at tage den naturlige konsekvens af nedsat forberedelsestid. Vi oplever pålæg af flere og flere ubetalte opgaver, men må være enige om at melde, at vi allerede har for få timer til forskning og undervisning. Fremtidens gode institut kan kun fungere i et tillidsfuldt, fællesskab.

Det gode institut drives ikke ved frygt og straf, men ved tillid til at de, der har ønsker om at udfolde en forsknings- og undervisningsindsats på et universitet kan gøre det i en velfungerende kollegialt fællesskab.

Findes dette institut allerede? Hvor? Giv os et tip: Forskerforum vil gerne bringe en reportage ...

Ministeriet vil detailstyre

Universitetsministeren vil regulere dette og hint, helt imod intentionerne om selvstyre og autonomi, lyder universiteternes protest over udkast til lov om fusions-universiteter

FAMILIEFOTO: Bestyrelsesformændene for universiteterne i 2006 samlet efter møde med Videnskabsministeren. Det fremgik ikke om formændene talte for "at give universiteterne fri"...

"Det er uhørt i international sammenhæng, at man lægger op til en lovmæssig styring af universiteterne ned i de detaljer ...", lyder **Rektorkollegiets** og universiteternes protest mod det udkast til ny fusionsuniversitetslov. Loven vil regulere alt for detaljeret. Der er regler, som giver ministeren beføjelser til at indføre nye regler, og andre steder pålægges universitetet at fastlægge detaljerede regler i vedtægterne.

LOV: FUSIONSUNIVERSITET

Som eksempler på styring i detaljer er retskrav om optagelsessamtaler, regler for samtalerne, oprettelse af aftagerpaneler, standardregler for offentliggørelse af evalueringer, bestemmelser for ph.d.-skoler, censurbestemmelser m.m.

Det er udtryk for manglende tillid og giver unødvendige begrænsninger i universiteternes handlefrihed – og helt i modsætning til politikernes erklærede intentioner om at give universiteterne selvstyre og autonomi.

KU er bekymrede over "det voksende antal bemyndigelser til Videnskabsministeren til at regulere dette og hint på universitet". SDU mener det griber ind over for universiteternes selvstyre i modstrid med intentionerne i den oprindelige universitetslov. **Aalborg Universitet** finder det betænkeligt, at lovforslaget i sine hensigter tenderer mod en homogenisering og centralisering af sektoren.

Universiteterne mener, at ministeriet allerede har indført rigelige styringsinstrumenter, fx udviklingskontrakterne. Universitetsloven bør derfor være en rammelov, som kan udfyldes af universiteterne selv, lyder universiteternes protester.

Lovforslaget om fusionsuniversiteter - som erstatter 2003-loven - bliver fremsat i slutningen af januar.

S8: Studenterevalueringer på nettet

Som eksempel på detailstyring kan universitetsministeren indføre præcise standarder for, hvordan studerendes evalueringer af lærere skal offentliggøres: Ministeren kan fastsætte regler om at studerendes evalueringer af undervisningen skal offentliggøres på universitetets hjemmeside. Sådanne 'gabestokke' (AC) er af specialister bl.a. blevet kritiseret for at være poppede, fordi de risikerer at straffe lærere, som stiller krav til de studerende.

“

Styrket ledelse skal kombineres med øget frihed fra central statslig styring – især på uddannelsesområdet.

(Universitetsloven-2003, bemærkningerne)

Forslaget fremgår af et særligt forslag (§8a, stk2), som er smuglet ind i ministeriets lovændring som følge af universitetsfusioner.

Forslaget støttes af arbejdsgiverne i Dansk Industri, som er glade for, at universiteterne forpligtes til at offentliggøre de studerendes evalueringer på universitetets hjemmeside.

DSF – de studerendes fællesråd – stiller sig imidlertid tvivlende overfor nytten af offentliggørelse. Offentliggørelse opfattes nærmere som øget styring og overvågning end som en service. Og offentliggørelseskravet

kan hermed betyde mindre lyst til at arbejde med og udvikle nye evalueringsformer.

Flere universiteter mener, at offentliggørelseskravet risikerer kun at blive brugt som "ren markedsføring"...

Aftagerpaneler: Kvalitet og relevans

Universiteterne skal fremover have pligt til at oprette aftagerpaneler for hvert fagligt område, og det skal alene bestå af eksterne medlemmer (§18b). Panelerne skal sikre dialog om 'kvalitet og relevans for samfundet' af universitetets uddannelser ('samfundets behov for højtuddannet arbejdskraft'). Panelerne skal inddrage brugerens 'behov og ønsker' fremgår det af bemærkningerne.

Aftagerpanelerne etableres med påfaldende parallel formåls-ordlyd som de eksisterende Akademiske Råd: "Aftagerpanelet kan udtale sig om alle forhold af væsentlig betydning for uddannelserne og har pligt til at drøfte de uddannelsesmæssige forhold, som universitetet forelægger".

Aftagerpanelet skal inddrages ved udvikling af uddannelserne og ved nye undervisnings- og eksamensformer. Som en kontant bemyndigelse skal panelerne indstille medlemmer til censorkorpset. KU og andre parter anfører, at panelerne kun bør have rådgivende funktioner og ikke tillægges kompetence eller forvaltningsmæssige opgaver.

Også rådets 9-personers sammensætning kritiseres: Undervisningsministeriets mellemuddannelser fylder i rådet, og at medlemmer med universitets- og forskningsindsigt er i mindretal.

jø

Nye ledere ikke "anerkendte forskere"

Lederne af de nye faglige enheder – direktører eller sektorchefer – behøver ikke at være "anerkendte forskere". I universitetsloven er der ellers et krav til at både dekaner og institutledere skal være "anerkendte forskere", og det betyder en skævvridning af universitetets ledelsesgruppe. Det er også problematisk, hvis en formand for et akademisk råd ikke er anerkendt forsker, for rådet uddeler fx doktorgrader, påpeger AC i sit hørings svar, der anbefaler, at kompetencekravene bliver de samme for alle, dvs. at alle skal være anerkendte.

Protest mod optagelsessamtaler

"Det er uhensigtsmæssigt at give retsgaranti på op til 70.000 vejledningssamtaler lige neop i månederne op til studievalget", konstaterer Rektorkollegiet til et forslag om, at alle potentielle studerende skal garanteres en individuel vejledningssamtale før studievalget. Universiteterne indvender, at ingen kender nytteværdien, om en sådan garanti overhovedet vil hjælpe på frafald, studiemotivation m.m. lyder indvendingen. Og så vil et retskrav være utroligt ressourcekrævende. SDU bemærker, at opgaven vil koste universiteterne 17 mio. kr. og at det iøvrigt er en opgave, som i forvejen håndteres af studievalg.dk. CBS anfører, at samtalerne vil blive betalt af "undervisningsrelaterede formål", og dermed fragå studenter andre steder i systemet.

Kraftig protest mod nedlæggelse af landsdækkende censur

Videnskabsministeriet benytter lovforslaget til at forsøge at spare på ministeriets koordination af en landsdækkende censurordning. Ekstern censur skal kun gælde for bachelorprojekter, kandidatspecialer samt masterprojekter. Det afskaffer den generelle landsdækkende censur, og indfører forhold som før 1993.

Censorformandskaberne for 40-50 universitetsuddannelser protesterer voldsomt mod afskaffelsen: "... landsdækkende censurkorps for ens eller beslægtede uddannelser (må) fastholdes. Samfundet, aftagerne og brugerne skal have sikkerhed for, at en jurist, en læge, en økonom osv. er bedømt efter ensartede kriterier, uanset ved hvilket universitet vedkommede er uddannet".

Universiteterne advarer mod de uklare standarder og den manglende retssikkerhed for de studerende, som forslaget vil medføre. Også de studerende i DSF er imod afskaffelsen af den nationale censur, som sikrer et fælles kvalitetsniveau, og advarer i øvrigt imod, at "aftagerpanelerne" skal udpege censorer.

Lovudkast ikke forelagt Akademisk Råd

Universiteterne klager over, at forslaget til fusionsuniversitetsloven var alt for kort. Lovhøringen blev udsendt i midten af december, og fristen var alt for kort til den 12. januar – dvs. at høringsparterne skulle have brugt jul og nytår til at besvare den.

Nogle universiteter har derfor ikke nået at få det omfattende materiale hørt i Akademisk Råd. RUC beklager, at tidsfristerne ikke har gjort det muligt. DTU har efter høringsfristens udløb lakonisk meddelt, at høringsudspillet har været "forelagt" for Akademisk Råd. Forelæggelse kan på DTU betyde alt fra en orientering til en drøftelse, men det gav "ikke anledning til yderligere kommentarer".

Det fremgår ikke, om lovudkastet har været drøftet i Akademisk Råd på andre institutioner.

§2a: Myndighedsbetjening

På de nye fusionuniversiteter kan de ansatte pålægges både strategiske forskningsopgaver og myndighedsopgaver. Og universitetsministeren kan påtvinge universitetet kontrakter

Fusioner medfører, at universiteter pr 1. juli 2007 overtager sektorforskningens hidtidige myndighedsopgaver. Universiteterne får pr. lovdiktat som ny kerneopgave tilføjet 'myndighedsbetjening' ved siden af de nuværende kerneopgaver undervisning, forskning og formidling. En tilføjelse til formålsparagraffen hedder §2a: "Universitetet kan med grundlag i sin forskning udføre opgaver for vedkommende minister efter aftale med denne".

LOV: FUSIONSUNIVERSITET

Det er bestyrelsen – og ikke instituttet eller fakultetet – som indgår aftalen med fagministre (fx Miljøministeren eller Fødevareministeren), fordi betjeningen er en 'central strategisk udfordring' for universitetet.

Lektoren kan pålægges myndighedsopgaver

Opgaverne kan løses af de nuværende fakulteter, men universitetet kan også vælge at oprette særlige faglige enheder (jf. §16a), hvor det bliver en direktør eller en sektorleder, som skal styre løsningen af myndighedsopgaverne, jf. §2a. Ministeriernes krav til myndighedsbetjening skal indarbejdes i universiteternes udviklingskontrakter.

Universitetsloven (og den nye stillingsstruktur, se s. 14) betyder, at de ansatte kan pålægges sektorforskningsopgaver. Det akademiske personale kan blive pålagt opgaver på tværs, fx kan lektorer pålægges myndighedsopgaver.

"Der vil nok være enkelte medarbejdere, som kan blive inddraget i alle typer opgaver, ja", bekræfter **Rektorkollegiets formand Jens Oddershede**. "Men det er da universiteternes hensigt at benytte medarbejderne til det, de er ansat til og er bedst til. Nogle vil således have undervisning og fri forskning; andre vil have myndighedsopgaver som primære opgaver. Men pålæg vil ske med respekt for den ansattes samlede arbejdstid og kvalifikationer".

Ministeren kan påtvinge kontrakter ...

Hvis universitet og fagministeren ikke kan blive enige kan Videnskabsministeren tvinge (pålægge) universitetet til at indgå denne (jf. §26, nr. 30). Rektorkollegiet protesterer mod, at universiteterne skal konkurrere i åbent udbud, samtidig med at ministeren har hjemmel til at pålægge et universitet at udføre opgaver for en fagminister (mod betaling), hvis et universitet ikke har kunnet opnå enighed med den pågældende fagminister. Universiteterne er altså *ikke* på det frie marked, når man ikke kan sige nej til en kontrakt, der er økonomisk eller forskningsmæssigt ufordelagtig: "Det muliggør unægtelig forhandlingerne", bemærker rektorerne spydigt. SDUs hørings svar siger det meget

kontant: "Det bliver i urimelig grad købers marked, hvilket også fremgår af ... at Videnskabsministeren kan tvinge universitetet til at indgå en aftale".

FORSKERforum er nægtet aktindsigt i ministeriernes hørings svar, så det er uvist, hvilke kommentarer disse har haft til lovforslaget.

Konkurrenceudsættelse om to år

Universiteterne protesterer mod overgangsvilkårene, som – formentlig efter ønske fra ministerierne – betyder, at fagministre kan konkurrenceudsætte myndighedsopgaverne allerede med virkning fra 2009, dvs. to år efter at fusionerne er trådt i kraft.

Forslaget om "konkurrenceudsættelse" støttes varmt af arbejdsgiverne i Dansk Industri, "idet der på sigt kan vælges alternative leverandører – offentlige såvel som private". Ministerier kan således vælge at udlicitere tidligere sektoropgaver til private konsulentfirmaer allerede om to år. Det vil sætte universiteternes finansiering under pres. (Det betyder fx at 42 pct. af DTU-RISØs samlede omsætning kan komme under pres og at ligeledes 29 pct. af Aarhus-DJF's).

Hvem skal fyres hvis økonomien skrider?

Universiteterne protesterer imidlertid mod "konkurrenceudsættelse" allerede om to år og foreslår et princip om "rullende fireårige aftaler" om myndighedsbetjening, således at konkurrencen først indføres fra 2011.

"Overgangsfristen er for kort. Og vi er meget utilfredse, at sektorpengene følger de gamle ministerier og ikke overgår til Videnskabsministeriet", mener rektorformand Oddershede. "Vi er ikke bange for udfordringen, men er godt klar over, at den største udfordring for universiteterne bliver at bevise, at vi kan løse myndighedsopgaver mindst lige så godt og helst lidt bedre end de gamle sektorforsknings-institutioner. Universiteterne er meget bevidste om, at det er 'myndighedsbetjeningen', som vi bliver bedømt på i de kommende år – og at hvis finansieringen skrider, så får udviklingsopgaverne sværere vilkår".

Med konkurrenceudsættelsen fra 2009 kan ministerierne vælge at give opgaver til private konsulenter eller oprette egne 'analysekontorer'. *Hvem skal så fyres på universiteterne: Sektorforskere eller universitetslektorer?*

"Vi vil ikke tage sorgen på forskud. Jeg har en forventning om, at vi kan løfte opgaverne og tjene de penge, som i dag er i systemet...", svarer Oddershede.

'Rigelig lyrisk ...

Det klassiske universitet og den klassiske universitetsforskernes frihed er truet, konstaterer Videnskabernes Selskab om universitetsministerens lovudkast

En institutleder kan pålægge en forsker bestemte opgaver ud fra lokalstrategiske hensyn. Når der nu også kommer 'myndighedsopgaver' oveni, så begrænses de frie rammer yderligere. Ikke engang professorer er sikret et vist annuum og en række assistenter, som i udlandet. Når enhver forsker i Danmark således er altså helt afhængig af institutlederens arbejdsfordeling og bevillinger fra fonde og forskningsråd, så "virker det rigelig lyrisk at tale for meget om 'forskningsfrihed'..."

FORSKNINGSFRIHEDEN

Denne svada kommer ikke fra en venstreorienteret fagforening, men såmænd fra de pæne mænd i Det Kongelige Videnskabernes Selskab, hvis høringssvar holder den klassiske universitetsfane højt på ministeriets lovudkast. Svaret udtrykker stor bekymring for forskningsfriheden og grundforskningen under de nye betingelser.

Ingen vandtætte skotter mellem fri forskning og myndighedsopgaver

Lovudkastet har ingen ændringer i formuleringerne om forskningsfriheden; Videnskabsministeren konstaterer således, at den er uantastet i forhold til 2003-loven: Det er fortsat universitetet, som har forskningsfrihed og ikke den enkelte forsker. Der er heller ikke indsat særlige bestemmelser om 'vandtætte skotter' mellem universitetets almindelige forskningsopgaver og så myndighedsopgaverne, som det er krævet af Socialdemokraternes forskningsordfører Rasmus Prehn. Der er således ikke lovkrav om, at myndighedsbetjeningen skal isoleres i særlige faglige enheder, eller at en universitetsforsker ikke kan pålægges at udføre myndighedsopgaver (hvorved denne opgave kan kollidere med forskerens 'frie forskning').

Tid og ressourcer til fri forskning?

Selskabet konstaterer, at der i lovudkastet ikke "et hensigtsmæssigt bolværk" for den enkelte forskers forskningsfrihed: Ses på størrelsen af de nye universiteters myndighedsopgaver, så kan der næres "berettiget frygt for, at sektorforskningens etos og karakter vil brede sig til ...den fri forskning". Når myndighedsbetjening for eksempel kommer til at tegne sig for 42 pct. af DTUs omsætning, så er der grund til bekymring for sikringen af tid til "fri forskning".

Selskabet mener, at med "myndighedsopgavernes" indtog på universitetet må der i det mindste laves en klar arbejdsdeling, så det står helt klart, hvem der i en periode arbejder med sektorforskning, og hvem der arbejder med fri grundforskning – og hvem der dermed *ubundet* kan deltage i en fri, offentligt debat: "Det må endvidere stå helt

klart, i hvilket omfang den pågældende medarbejder er pålagt myndighedsopgaver", og en medarbejder, der ikke ønsker det og ikke er ansat til det, må ikke pålægges sådanne opgaver "i et urimeligt omfang".

Selskabet konstaterer, at Danmark er et lille land, hvor institutioner ofte har monopol på et område, og der er ikke andre til at tage over, hvis institutionen "bliver for ukritisk over for egne resultater og metoder".

Fusionsuniversitetet: Fri forskning og myndighedskrav kolliderer

Videnskabernes Selskab er meget bekymret for grundforskningen på de nye universiteter: Et traditionelt universitet er ikke stillet over for krav om, at forskningsresultater skal have "direkte anvendelsesmæssig nytteværdi", og forskerne har bl.a. derfor frit kunnet vælge emner og metoder for deres forskning. Forskerne har også deltaget i faglige og samfundsmæssige debatter nationalt og internationalt som uafhængige intellektuelle".

Men sektorforskningens myndighedsopgaver kan gå i vejen for denne frihed, så der sker en svækkelse af "den frie grundforskningens uhindrede ideskabelse". Omvendt kan universitetstilknytningen risikere at sektorforskningen mister den tætte kontakt med brugerne / aftagerne, så disse vælger at udlicite opgaver til private konsulentbureauer eller at ministerierne opretter deres egne analysekontorer.

Selskabet advarer kraftigt mod blandingsuniversitetet:

"Vil man være et universitet i verdensklasse, må man have en stærk grundforskning. Det kan ikke nytte, at den bliver klemt af myndighedsopgaver og politiske ønsker. Det er et krævende og langsigtet projekt at blive et universitet i verdensklasse, men det er indtil nu lykkedes for en række danske universiteter, og disse positioner skulle nødig mistes".

KU: Indsnævring af den individuelle forskningsramme

Med universitetsloven i 2003 skete der en indskrænkning, hvor "de videnskabelige medarbejdere kan forsker frit inden for universitetets forskningsstrategiske rammer". Bestyrelsens eller arbejdsgivernes "forskningstrategi" kan hermed begrænse forskernes uafhængighed og forskningsrammer.

Men denne begrænsning vil universitetsministeren have yderligere indskrænket. I lovudkastet står der nemlig en yderligere tilføjelse, så der fremover skal stå "...inden for universitetets forskningsstrategiske rammer, som fastlagt i udviklingskontrakten". Det betyder, at en forsker ikke kan forsker frit inden for felter, som ikke er nævnt i udvik-

lingskontrakten – og det betyder i virkeligheden også, at ministeriet som kontraktpart kan bestemme, hvad universitetets forskere må forske i.

Den stramning kalder Københavns Universitet for u hensigtsmæssig og urealistisk, for udviklingskontrakten hverken kan eller bør indeholde hele universitetets forskningsstrategiske rammer – og KU vil have sidste led ud af lovudspillet "...som fastlagt i udviklingskontrakten".

Lovsikring af individuel forskningsfrihed

Videnskabernes Selskab er meget bekymret for, at den strategiske tænkning og indskrænkningen af frihedsgrader får konsekvenser for kreativiteten. Selskabet foreslår derfor, at der indføres en *hensigtsserklæring*, som sikrer alle eller en betydelig del af medarbejderne et vist minimum af fri tid til at forske, så der sikres plads til det, der går imod strømmen:

"Universitetsansatte forskere har, medmindre andet er aftalt ved ansættelse, ret til fri forskningstid. Denne forskningstid kan efter forskerens eget valg anvendes til at forske i emner eller metoder eller begge dele, som ikke nødvendigvis dækkes af institutionens forskningsstrategiske planer, men som ligger inden for hans eller hendes ansættelsesområde".

I forlængelse heraf foreslås også en formulering, så institutlederen pålægges en pligt til at sikre den enkelte forsker "mulighed for og midler til at drive fri forskning".

Også de frie forskningsråd med professor Nina Smidt har fat i samme problematik, når der advares mod, at den fri forskning begrænses af "lokalstrategiske rammer" og når det foreslås, at institutlederen / sektorchefen pålægges en forpligtelse til at "sikre den enkelte forsker mulighed for fri forskning".

jø

Frihedsgrader på de nye universiteter

Folketingspolitikere ved Christiansborg-konference d. 15. januar: Hanne Severinsen, Rasmus Prehn, Morten Homann, Charlotte Fischer og Per Clausen

På fagforeningernes konference om universitetsfusioner optrådte partiernes forskningsordførere. De skulle diskutere 'synergi i fusionerne', men de valgte i stedet at tale om frihedsgrader:

Per Clausen (EI): "Jeg er enig med universitetsminister Sander. Forskerne skal have frihed og ret til at udtale sig! Jeg vil endda sige, at det skal være en ret og en pligt! Og så skal vi som politikere sikre, at den enkelte forsker har tid og ressourcer til at lave fri forskning ...

FOLKETINGET

Charlotte Fischer (Rad.): „Det højeste mål er at fremme kvalitet i forskningen. Finansieringssystemet lægges derfor om, så kvalitet belønnes og kan betale sig. Men det skal følges op af større frihedsgrader til universiteterne...

Morten Homann (SF): „Vi har set konflikter mellem forskningen og private firmaer. De to logikker støder sammen. Og der

kan komme konflikter omkring sektorforskningens 'myndighedsopgaver'. For at sikre forskningsfriheden og frie rammer for forskerne må der laves nogle 'spilleregler', som sikrer frihed til at vælge hvad der arbejdes med, som sikrer retten til at ytre sig m.m. Så har man en modvægt til, hvad ufornuftige ledere kan finde på at kræve ...

Rasmus Prehn (S): "Hvad angår forskningsfriheden, når sektorforskningen kommer ind, så har man været god til at skelne mellem, hvornår det er fri forskning. For den enkelte forsker skal der i ansættelsesforholdet være en balance i arbejdsfordelingen. Hvis der ikke er det og der ikke er rum til forskningsfrihed, så er det jo noget, som må rejses i en kollegial diskussion og overfor ledelsen ...

Hanne Severinsen (V): "Jeg ser slet ikke myndighedsopgaver og fri forskning som et problem; tværtimod vil noget sektorforskning få styrket forskningsfrihed, når de nu

“

Regeringen har store planer med forskningsområdet. Men danske forskerlønninger kan ikke konkurrere med den private sektor, så universitetet risikerer 'brain-drain'. Og hvis regeringens visioner om fusionerne skal lykkes, er det helt afgørende, at medarbejdere og ledelse sikres et frirum til at agere ...

Ingrid Stage, formand for DM

kommer ind under universitetslovgivning. Og der er et falsk skel mellem fri forskning og anvendt forskning; virkelig god grundforskning bliver jo på et eller andet tidspunkt anvendt ...

Se de sidste nyheder på
www.forskerforum.dk

Nu med søgefunktion

Kan man planlægge en Nobelpris?

I de nye fusionsuniversiteter er det helt afgørende, hvordan universitetssystemet og præstationsmål skrues sammen, for det smitter af på, hvad ledelsen og forskerne løber efter, siger forsker i forskning

- Christiansborg d. 15. januar

"Man planlægger ikke en Nobelpris, man gør noget andet. Selvfølgelig er der fremragende forskere, som opnår deres Nobelpris. ", sagde **professor Susan Wright**, på Christiansborg-konference om de nye fusionsuniversiteter. "Men nogle af universiteterne i England gør det samme som de bedste fodboldklubber. For eksempel har to af universiteterne i Manchester slået sig sammen og skaffet sig en stor pulje penge for at indkøbe stjernespillere. Deres vigtigste bidrag til institutterne, de er ansat på, er så at bidrage med deres CV og publikationslister, når institutternes forskning bliver evalueret. Målet er at institutterne bliver bedømt til at være i den internationale elite-kategori, for så vil de modtage de største bevillinger i årene fremover. Derfor indkøber man Nobelpris-vindere på det internationale marked".

“

Grundforskningens navigation i ukendt land er forskningens og universitetets grundlag. Det er KUs ambition, at vi skal være Danmarks spydspids på den internationale grundforskningsfront. Det skal ske som en bottom-up-proces, hvor forskerne kommer med de kreative ideer og hvor ledelsen sørger for rammerne. Til gengæld skal forskerne få hjernevindingerne i gang ...

Rektor Ralf Hemmingsen, KU

Forskning og Manchester United

Spørgsmålet om, hvordan man planlægger fremragende forskning og får en Nobelpris drejede Wright til at svare på, hvilke 'performance indicators', som de danske universiteter vil blive mødt med:

"Det engelske system er opbygget på, at universiteterne får bevillinger efter, hvordan de klarer sig i store standard-bedømmelser af forskning. Forskningsbevillinger tildeles efter forskerstabens standard. Undervisningen evalueres også på evnen til at performe på bestemte indikatorer" forklarede professoren, som fungerede i det engelske system indtil 2003.

"Universiteter risikerer at komme til at opføre sig som fodboldklubben Manchester United. Her valgte man at gå på Børsen for at skaffe penge for at kunne indkøbe de store spillere. Universiteterne nærmer sig den samme tankegang ...", forklarede hun.

"Problemet med det engelske system er, at de indkøbte forskningsstjerner primært er indkøbt for at optjene point til 'performance indikatorerne'. Nogle af dem kommer måske kun en del af året og de kan være et vist krydderi på forskningsmiljøet så længe, men jeg tvivler på at særligt mange studerende ser dem", forklarede hun.

Kæde af kontrakter kommer ovenfra

Wrights bemærkning faldt på en konference - arrangeret af forskerforeningerne DM, DF, JA og DDD - om universitetsfusionernes konsekvenser for grundforskningen, forskningsfriheden og finansiering af forskning. Professorens indlæg handlede om, hvorvidt de nye fusionsuniversiteter kunne få mangfoldige "opgaveporteføljer" til at skabe synergi. Hun pegede på flere risikoelementer, herunder at uklare eller divergerende interesser og strukturer kan blive en begrænsning.

Det er helt afgørende, hvordan universitetssystemet og præstationsmål skrues sammen, for det smitter af på, hvad ledelsen og forskerne løber efter.

Hun henviste til en afbildning af det danske styringssystem som en kæde af kontrakter, der strækker sig fra politikerne over ministeriet, universitetsbestyrelser, rektorer, dekaner og institutledere til den enkelte VIP.

"Denne dynamik får alle til at kigge opad. Det er ikke længere tillid og dialog, men ansvarlighed over for at opfylde politikernes mål, som bliver det vigtige. Risikoen er, at VIP'erne vil styre deres aktiviteter ud fra præstationsmål, der rækker 3 år frem. Det begrænser deres fleksibilitet og mulighed for at reagere på nye ideer og tage nye initiativer, fordi ingen kan forudse hvordan forskningen vil udvikle sig i den periode", sagde professoren, der er i gang med et forskningsprojekt, som belyser de danske universiteters "transformation" i disse år.

“

Universiteter med sektorforskning skal udføre myndighedsopgaver, hvor der laves kontrakter for en ydelse. Den enkelte medarbejder skal ikke have vilkårlighed i ansættelsen; personalepolitisk skal der laves en arbejdsfordeling, så den enkelte medarbejder får opgaver, som svarer til den fase, som medarbejderen er i. Ledelsen har heller intet ønske om at undertrykke faglige uenigheder.

Der skal være en passende akademisk bevægelsesfrihed, for ellers risikerer kvaliteten at blive for dårlig og det kan heller ikke -opgavestillerne - ministerierne være tjent med.

Rektor Ralf Hemmingsen, KU

MUS-samtaler som kontraktforhandling

Kolliderende og uklare målsætninger kan lægge begrænse den kreative forskning og undervisning:

"Hver af de forskellige elementer af universiteternes nuværende styringssystem har sin historie, og nogle af dem hører til forskellige regeringslogikker. For eksempel blev udviklingskontrakter egentlig opfundet som et

socialdemokratisk alternativ til de offentlige managementreformer. Men nu indgår begge dele i styresystemet. Når man sådan forbinder elementerne på en ny måde, får de nye virkninger og betydninger" sagde professoren.

"Et andet eksempel på det individuelle plan er, at MUS-samtaler skulle bidrage til den personlige medarbejderudvikling. Men i nogle institutioner bruges disse samtaler til at indgå aftaler, som bliver det sidste led i kontrakt-kæden. I den situation bliver samtalerne i stedet til et ledelsesredskab for at skærpe den enkeltes præstationer og præcisere, hvordan den enkelte kan bidrage til instituttets strategi".

Hvor er forskningsfriheden?

Da Sue Wright blev spurgt om hvad de engelske erfaringer kan lære Danmark, svarede hun at succeskriterierne i England kun favoriserer grundforskning og giver meget lidt plads til anvendt forskning. Akademikerne reagerer meget hurtigt på hvad der tæller, og det betyder at succeskriterierne har store konsekvenser for universiteternes muligheder for at skabe en synergi mellem grundforskning og anvendt forskning. Tilskyndelsen til at bidrage til det omgivende samfund bliver på den måde svækket.

I en sidebemærkning efterlyste hun en præcisering af forskningsfriheden: "Akademisk frihed er ikke bare en individuel ret for den enkelte forsker. Det er også et spørgsmål om de organisatoriske betingelser for at beskytte forskningsfriheden. I universitetsloven fra 2003 står der, at universiteterne skal beskytte forskningsfriheden. Men hvem er universitetet, og hvem inden for organisationen har ansvaret for at sikre at forskerne og grupper af forskere har mulighed for at følge deres 'næse' for at udvikle deres fag og for at generere idéer? I bemærkningerne til 2007-lovforslaget står der, at det er en af Akademisk Råds hovedopgave at sikre akademisk uafhængighed. Men hvilke midler har de til at gøre det?".

jø

Vismænd mellem ekspert og orakel

Professor Peter Birch Sørensen fra Københavns Universitet er overvismand og blandt Danmarks aller mest citerede økonomer. Hvordan håndterer han medierne?

Danmarks mest citerede økonomer i 2006

Placering	Medie	Navn	Antal citater
1	Nordisk Bank	Steen Boeser	498
2	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Arne Knudsen	135
3	DR1	Wesley Lindley Hansen	128
4	Nordisk	Anders Sørensen	127
5	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Peter Birch Sørensen	127
6	DR2	Jens Bondebjerg	123
7	Agri Bank	Peter Thomsen	119
8	DR1	Ulrikke Møller	117
9	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Tore Mørn Møller	116
10	Nordisk	Hilger Lindgreen	114
11	DR1	Arne Knudsen	111
12	Århus Universitet	Tobias W. Andersen	109
13	Nordtyske Allgemeine Zeitung	John Møller	110
14	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Jens Christian Nielsen	108
15	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Stig Jensen	108
16	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Thomas Fog	107
17	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Ulrik Møller	106
18	Agri Bank	Rene Møller	105
19	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Jakob Brandt	105
20	Agri Bank	Wesley Lindley Hansen	105
21	DR1	Brian Rasmussen	101
22	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Jens Boeser	101
23	DR1	Jens Boeser	101
24	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Wesley Lindley Hansen	100
25	DR1	Brian Rasmussen	100
26	Århus Universitet	Torvald Nyberg	100
27	Nordisk Bank	Wesley Lindley Hansen	100
28	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
29	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
30	Nordtyske Allgemeine Zeitung	Thomas Fog	100
31	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
32	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
33	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
34	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
35	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
36	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
37	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
38	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
39	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
40	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
41	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
42	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
43	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
44	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
45	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
46	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
47	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
48	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
49	DR1	Wesley Lindley Hansen	100
50	DR1	Wesley Lindley Hansen	100

Da Peter Birch Sørensen i januar udtalte, at der var plads til lønstigninger på fire procent, satte det en lavine i gang i medierne – og på Københavns Universitet, hvor det skraldgrinende lød fra kollegerne, at de ville være mere end glade, hvis han kunne sikre dem en lønforhøjelse i samme størrelsesorden.

MEDIER

Det vækker opsigt når en økonomisk vismand stik imod sædvanen udtaler sig om overenskomstforhandlinger. Mediestormen om de fire procent lønstigninger fortæller en del om de overvejelser, som Peter Birch Sørensen - for nylig i BØRSEN kåret som Danmarks femtemest citerede økonom – gør sig i hvervet som overvismand.

”Jeg havde forudgående afstået fra at udtale mig om en holdbar lønstigningstakst, fordi det kunne opfattes som en indblanding i overenskomstforhandlingerne. Men efterfølgende signalerede Hans Jensen (*formand for LO, red.*) nogle tal, som medførte en intens debat, hvor jeg blev bedt om at kommentere hans udspil. Debatten ændrede situationen, og så følte jeg, at ville være mærkeligt at melde pas, når jeg nu blev spurgt, om det gav god mening *ud fra en fagøkonomisk synsvinkel*,” forklarer Peter Birch Sørensen.

Mange presse-spørgsmål

Resultatet af udtalelsen var en rødglødende telefon og en hel dag brugt på interview med pressen. En ikke uvant situation for økonomiprofessoren, der som kilde kun overgås af fire andre økonomer. Sidste år blev han citeret 147 gange i fire landsdækkende dagblade, men dertil kommer snevejs af andre trykte medier samt radio og tv.

At medierne således kimer ham ned mange gange i løbet af en uge, og at der ofte går hele dage på at snak med journalister, generer ham ikke:

”Det følger i høj grad med det at være økonomisk vismand. Man må ligesom være indstillet på at en del af opgaven går ud på at formidle sin viden til et bredere publikum. Jeg gør ikke selv noget aktivt for det, men når man først begynder at blive citeret, så af føder det, at man bliver ringet op af andre journalister, og så får det hurtigt en dominoeffekt.”

Ekspert og meningsdanner

Peter Birch Sørensen erkender, at han ikke kun optræder som uafhængig økonomisk ekspert, men også indtager rollen som meningsdanner.

”Der er ikke nogen grund til at være vismand, hvis man ikke vil være med til at præge samfundsdebatten. Det forventes jo,

at vismændene bidrager til den økonomisk-politiske debat, og alternativet ville være at holde sig væk fra offentligheden og overlade diskussionen til andre.”

Ofte ikke er konsensus blandt økonomer om de spørgsmål, vismændene udtaler sig om. Ikke mindst derfor er det bydende nødvendigt, at vismændenes udtalelser er afbalancerede, mener Peter Birch Sørensen.

”Før fx en vismandsrapport bliver offentliggjort, er der en lang proces med diskussioner, som en hel del mennesker er involveret i. Det giver en form for kvalitetskontrol og sørger for, at det ikke bare kører ud af en eller anden tangent. Men selvfølgelig er det ikke objektive sandheder, der kommer ud af vores munde,” fortæller han

Gardere sig mod journalister

Han peger på, at journalisterne ligeledes langt fra altid er ’objektive’. De ringer ofte op med en færdig dagsorden, og her gælder det om at være på vagt, selvom der nogle gange skal en god portion erfaring til for at gennemskue journalisternes motiver.

”Man kan selvfølgelig ikke gardere sig 100 procent, så hvis emnet bare er en lille smule kontroversielt, beder jeg om at godkende citaterne. Det kan godt være, at man ikke er herre over konteksten, men man skal kunne stå inde for det, man siger.”

Selvom forskere generelt har pligt til at formidle deres viden, kan man ifølge vismanden sagtens tillade sig at sige nej tak til pressens henvendelser: ”Hvis man er usikker på, hvad det rigtige svar er og ikke fuldstændig sikker på, at man fagligt har fast grund under fødderne, så synes jeg, man skal sende spørgsmålet videre. Det er også et godt princip at overveje, om man kender kolleger, der er mere kvalificerede til at udtale sig end én selv,” lyder det kollegiale råd fra Peter Birch Sørensen.

Og så er der også en helt praktisk begrundelse for at afslå et interview:

”Man har jo sit almindelige arbejde på sin læreanstalt, og det kan jo ikke nytte noget, at man ikke kan passe det ordentligt, fordi man skal bruge tid på at betjene medierne. Før jeg blev vismand, fik jeg også henvendelser, og det skete faktisk ofte, at jeg sagde nej tak, hvis jeg tidsmæssigt var presset.”

T.Bøtcher

Kilde: BØRSEN 8. januar

Foto: Langkilde Morten, Jørfoto

Den borgerlig-liberale tænketank CEPOS blev åbnet ved en reception på Hotel d'Angleterre i København i marts 2005. Blandt deltagerne var (fra venstre) tv-journalist Samuel Rachlin, CEPOSs direktør Martin Ågerup og medstifter Poul Schlüter.

CEPOS giver studiemerit

Videnskab eller ideologi: Studerende i Århus og København har fået kurser hos den private, liberale tænketank CEPOS godskrevet på deres universitets-uddannelse

I flere tilfælde har studerende fået meritoverført kurser taget ved den liberale tænketank CEPOS af deres studieledere på økonomi ved universiteterne i Århus og København. Det skriver StudSamf Bladet.

Tænketanken, der har til formål at "be-grænse statsmagten" og nedsætte skatterne, udbyder kurser gennem det såkaldte CEPOS-Universitet. Universitet, hvis kurser ikke er offentligt godkendte, er finansieret af investeringsbanken Saxo Bank og tjener samme formål som tænketanken CEPOS.

Deltagerne i kurserne forpligter sig til at bidrage til at "fastholde friheden i dagens Danmark". På kurserne har en række økonomer optrådt sammen med blandt andre tidligere statsministre, Poul Schlüter, der fortalte om sine erindringer.

KU og AU: Uproblematisk at give merit

Tænketankens klare ideologiske sigte generer ikke studieledere ved Økonomisk Institut på Københavns Universitet, Peter Erling Nielsen, der har været med til at godkende kurserne.

"Jeg er helt bevidst om, at CEPOS er et ideologisk foretagende, men det jeg har kigget på er kursens indhold, og det har jeg skønnet til at være i orden. Det var solide liberale tænkere, der blev undervist i," siger han.

Kursisterne gennemgår ifølge StudSaf Bladet ikke nogen eksamen eller evaluering efter kursusforløbet, men Peter Erling Nielsen har i forbindelse med meritvurderingen haft tre opgaver til bedømmelse. På baggrund af disse har han fundet, at kurset havde tilstrækkelig kvalitet: "Selvfølgelig er der altid usikkerhed om merit, og man kan

altid efterfølgende have sin tvivl, men efter en hastig gennemgang af opgaverne mente jeg, at kurset kunne meriteres".

På Århus Universitet, der også har givet merit for CEPOS-kurset, afviser dekanen ved Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, at det er problematisk at give meritoverførsel for kurser taget ved den liberale tænketank: "Jeg kan overhovedet ikke se nogen problemer i det. Vi stiller store kvalitetskrav, og jeg går ud fra, at vores studienævn har undersøgt sagen grundigt. Bare fordi det er CEPOS, behøver det ikke at være et problematisk," siger dekan Svend Hylleberg.

Aalborg-nej: Kun merit fra klassificerede forløb

Ifølge Birgitte Gregersen, studieleder ved økonomi på Aalborg Universitet, er det problematisk, at kurserne ikke er officielt godkendte: "Det kan godt være, at de har læst bøger på universitetsniveau, men vi giver kun merit for beståede uddannelsesaktiviteter med bevis fra institutioner, der er klassificeret som en videregående uddannelse. Noget Sådant er CEPOS' såkaldte universitet jo langt fra. Vi ville heller ikke give merit for ledelseskurser på McDonalds-universitet," siger hun.

Ifølge Henrik Gade Jensen, projektleder på CEPOS Universitet, leverer et hårdt angreb på universiteterne. Der er mere frisind og større åbenhed på CEPOS-universitet og end på universiteterne:

"På CEPOS er der større spændvidde for, hvad der kan diskuteres, mens der på KU er en snævrere horisont for tænkeformen blandt de studerende".

TBøtcher

Forsker eller privatperson

Jyllands-Posten har klaget til SDUs Praksisudvalgsudvalg over Tim Jensen

Jyllands-Posten har nu klaget til SDUs praksisudvalg over religionshistorikeren Tim Jensen, jf. FORSKERforums historie i sidste nummer, hvor avisens chefredaktør erklærede, at han ville lave en prøvesag ud af sagen:

"Jyllands-Postens anmoder om praksisudvalgets stiltingtagen til, at en forsker ved universitetet bevidst anvender sin faglige baggrund og den efterspurgte ekspertviden til offentligt at udbrede sine personlige (tilsyneladende politisk betingede) holdninger og meninger". JP påstår at hans videnskabelige forsømmelse er, at han bringer sin egen vurdering, som er mere politisk end fagligt-sagligt underbygget: "... ikke anvender stilling, faglige baggrund og formodede troværdighed til at fremme egne usaglige, politiske formål ...". Tim Jensen burde klart have markeret, at han ikke udtalte sig som forsker og religionshistorisk ekspert, men alene som privatperson, der ville udtrykke sin private mening og politiske holdning.

JYLLANDS-POSTEN

For Jyllands-Posten er det en æressag. Tim Jensen antydede, at avisen med Muhammedtegningerne havde lavet en bevidst provokation, men avisen har systematisk prøvet at skyde den slags spørgsmål ned. Ifølge avisen selv blev de bragt for "at undersøge omfanget af den selvrens, som medier og andre pålægger sig selv for at undgå at lægge sig ud med de mere rabiate muslimer" (klagen).

Tim Jensen vil ikke udtale sig om den verserende klage, mens den behandles.

DM-konsulent: Blokering for at udtale sig

Praksisudvalget er gået i gang med at behandle klagen. Af udvalgets §2 fremgår, at de kunne have afvist den med begrundelse, at den er åbenbart grundløs eller vurderes ikke at have nævneværdig betydning for forskningen.

Det vil imidlertid overraske DM-konsulent Jens Vraa-Jensen, hvis Tim Jensen bliver dømt "uredelig".

"Hvis man læser deres kommissorium, så skal de behandle sager vedrørende god videnskabelig praksis, som fordrer god forskningsskik og anerkendte metoder osv. Men der står intet i kommissoriet om adskillelse mellem forskerens optræden i offentligheden som privatperson eller som forsker. Og hvis JP påstår, at han politiserer, så står der direkte i Praksisudvalgets kommissorium, at god videnskabelig praksis ikke er et spørgsmål om 'politisk korrekthed'. Det betyder, at Praksisudvalget ikke kan komme til anden konklusion end en afvisning", mener konsulenten.

"Hvis Praksisudvalget skulle komme til den konklusion, at han har overtrådt god videnskabelig praksis, ville det betyde, at han og andre forskere i fremtiden ikke kan bruge deres forskningsviden i offentligheden. Og det ville være absurd, for universitetsloven taler netop om forpligtelsen til at blande sig i den offentlige debat ...", siger han. "Journalister henvender sig jo til forskere i deres egenskab af eksperter. Og JPs krav om at en forsker skal gøre opmærksom på sin rolle forsker / privatperson og tydeligt skal gøre rede for, hvornår han udtaler som det ene eller det andet, er jo lige så absurd. Forskeren vil jo altid udtale sig på baggrund af den viden, som hans forskning har bragt ham..."

Jø

Ministerstyring med kattellem

EU's undervisningsministre har skrevet under på, at akkrediteringsprocesser og akkrediteringsråd skal være fuldstændig uafhængige af regeringer. Men universitetsminister Helge Sander vil både udpege rådets medlemmer og have vetoret over rådets beslutninger

I fremtiden skal nuværende og kommende universitetsuddannelser godkendes og akkrediteres af en såkaldt Akkrediteringsinstitution.

L111 - AKKREDITERINGSLOV

Den danske version af det uafhængige Akkrediteringsråd bliver dog alt andet end uafhængigt. Ifølge lovforslaget til oprettelsen af rådet er det videnskabsminister Helge Sander, der skal bestemme, hvilke kriterier rådet skal bedømme uddannelserne efter. Sammen med undervisningsminister Bertel Haarder og Kulturminister Brian Mikkelsen skal han også udpege otte af rådets ni medlemmer og skulle rådet alligevel træffe en beslutning, som universitetsminister Helge Sander ikke bryder sig om, kan han såmænd nedlægge veto og omgøre beslutningen. Endelig skal rådet både fysisk og administrativt placeres i Videnskabsministeriet.

Bologna: Uafhængighed af ministeriet

Ved EU-undervisningsministrenes møde i Bergen i foråret 2005 blev man enige om "standarder og retningslinier" for kvalitets-sikring i systemet.

Enighedspapiret fra mødet anbefalede en uafhængig struktur: "Institutioner bør være uafhængige, så de har selvstændigt ansvar for deres operationer og så konklusioner og anbefalinger udfærdiget i rapporter ikke kan være under indflydelse af tredjeparter såsom uddannelsesinstitutioner, ministerier eller interessenter".

Det fremføres, at akkrediterings-institutionen nødvendigvis må demonstrere sin uafhængighed ved at

- dets operationelle uafhængighed er garanteret gennem offentlig dokumentation (styrelsesregler el.lign.)

- definitionen og implementering af dets procedurer og metoder, nomineringen af organets medlemmer og udfærdigelsen af kvalitetssikrings-processer er foretaget selvstændigt og uafhængigt af regeringer, uddannelsesinstitutioner og politiske indflydelsesgrupper

- endelige udkommer af kvalitetssikrings-processer vedblivende er institutionens eget ansvar. (Bologna-deklarationen 2005 om 'independence').

Universitetsministeren: Bologna er jo ikke en lov...

Rektorkollegiets formand og rektor for Syddansk Universitet, **Jens Oddershede**, havde hellere set et helt afhængigt råd: "Rektorkollegiet mener ikke, at forslaget lægger op til tilstrækkelig uafhængighed, specielt er der lagt op til en stor afhængighed af Videnskabsministeriet. Det er et problem, at rådet og ministeriet skal ligge så tæt på hinanden. Det sikrer jo ikke uafhængighed, og vi havde hellere set, at man lagde det et andet sted og havde givet rådet en selvstændig bestyrelse,"

siger Jens Oddershede.

Rektorformanden henviser til, at Bologna-deklarationen direkte understreger, at Akkrediteringsrådets beslutninger ikke må kunne ændres af ministerier. Den vedtægt overholder Helge Sander lovforslag ikke: "Det står helt tydeligt, at rådet skal være uafhængigt, og det er det ikke," siger Jens Oddershede.

Socialdemokraten **Rasmus Prehn** mener derimod, at loven ikke er i strid med deklarationen. Han henviser til, at det står i lovens bemærkninger, at Akkrediteringsinstitutionen skal leve op til kravet om uafhængighed som beskrevet i de europæiske standarder og retningslinier – og Bologna-deklarationens tekst er direkte aftrykt i den danske lov.

Men det fremgår ikke, *hvem* eller *hvad* der skal bedømme eller godkende om den danske lov faktisk overholder de internationale standarder. Og derfor mener universitetsminister Helge Sander ikke, at det er problematisk at bryde med Bologna-processen:

"Bologna-processen er jo ikke vedtaget af noget folkevalgt organ. Det er nogle retningslinjer, som vi forsøger at følge op på, men der er ingen ved siden af eller over Folketinget - heller ikke Bologna-processen," siger **Helge Sander** til INFORMATION.

S11: Ministeren fastlægger relevans-kriterier

Akkrediteringsrådet består af en formand og otte medlemmer. Det er universitetsministeren, som udpeger medlemmerne (efter indstilling fra bl.a. Undervisningsministeren og Kulturministeren).

Universitetsministeren fastsætter kriterier for kvalitet og relevans samt nærmere regler om sagsgangen ved akkreditering og godkendelse (§11).

Kriterierne for relevans vil blandt andet vedrøre behovet for uddannelsen på arbejdsmarkedet. Universiteter skal dokumentere, at der er behov for uddannelsen på arbejdsmarkedet, at uddannelsen har et klart erhvervs sigte, og at der kan identificeres klare aftagergrupper. Endvidere skal institutionen dokumentere, at relevante aftagere har været involveret i udviklingen af uddannelsen, samt at aftagere har indflydelse på indholdet i uddannelsen. (Ministerens varsler lovforslag om lovkrav om aftagerpaneler på alle uddannelser).

Akkrediteringsinstitutionen kommer til at fungere som et kontrolorgan, der kan pålægge uddannelserne at opstille måle- og dokumentations-punkter (efter nogle skal-kriterier) for at sikre gennemsigtighed.

Ministeren har kattellem (vetoret)

Når rådet så har vurderet en uddannelse, er afgørelsen ikke endelig. Ministeren har veto-

ret; han kan nemlig undtagelsesvis træffe afgørelse om, at en uddannelse ikke kan godkendes. Det kan ske, hvis oprettelsen ikke skønnes hensigtsmæssig ud fra en samfundsøkonomisk betragtning (§10, stk.3).

Helge Sander mulighed for at nedlægge veto er problematisk, mener Rektorkollegiet: "Kattelommen er for stor. Der kan kravle større dyr igennem end en kat. Der står bare, at ministeren undtagelsesvis kan bestemme. Men det er ikke uddybet nærmere, så det er ministeren selv, der bestemmer, hvad der er en undtagelse - og det er ikke særligt trygt," siger Jens Oddershede.

Universitetsministeren fastsætter kriterier for kvalitet og relevans samt nærmere regler om sagsgangen ved akkreditering og godkendelse (§11)

Brede høringsprotester: Manglende armslængde

I høringsfasen i november blev lovudkastet mødt med heftige protester. Indsigelserne lød på, at organet – til 'kvalitetssikring' – ikke ville blive et fagligt-administrativt organ, men et politisk. Der manglede 'armslængde' i udspillet, for det er uklart, om det er Videnskabsministeren og ikke det nye organ, som kan styre såvel bedømmelseskriterier som godkendelser. Sådan lød universitetets skarpe kritik.

Nogle konstaterede, at 1.udspil ikke var udtryk for øgede frihedsgrader, men for stram detailstyring (RUC). Kritikken påtalte 'uoverensstemmelser', når rådet angiveligt skal være uafhængigt af ministeren, men hvor ministeren kan underkende en uddannelse ved at nægte at godkende denne, 'såfremt uddannelsen ikke opfylder lovgivningsmæssige krav, eller oprettelsen af uddannelsen vil føre til samfundsøkonomisk uhensigtsmæssig anvendelse af offentlige midler' (§6 stk.3). Det er ikke godtgjort, at organet 'som helhed er uafhængig af ministeriet og ministeren' (KU).

Der mangler også armslængde, når det er ministeren, der skal fastlægge de kriterier, som skal danne grundlag for rådets vurdering af en uddannelses 'kvalitet og relevans', så Aarhus foreslår ligefrem, at udtrykket relevans udgår! Også Danmarks Evalueringsinstitut EVA – som hidtil har haft monopol på området og med normalt meget forsigtige hørings svar taler i et usædvanligt skarpt svar om manglende organisatorisk uafhængighed og om habilitetsproblemer. Selv arbejdsgiverne i Dansk Industri påtalte den manglende 'armslængde', fordi rådet administrativt placeres i ministeriet.

SF og Enhedslisten: Total styring fra ministeriet

Kun SF og Enhedslisten er uenige i forslaget.

Ministeren får mulighed for at styre på personplan, fastlægge politiske kriterier og indirekte få indflydelse på den faglige behandling, siger Per Clausen (Enhedslisten).

Han forudser, at loven vil få konsekvenser for de uddannelser, som ikke umiddelbart falder i Helge Sanders smag: "Lovens styring betyder reelt, at uddannelserne bliver totalt styret fra Videnskabsministeriet. Det kommer til at gå ud over de langsigtede uddannelsesperspektiver, for vi kan jo se, at ministeren kun fokuserer på det, der er brug for her og nu. Og vi risikerer, at store dele af samfundsvidenskab og humaniora lukkes

ned, hvis ministeren vurderer, at uddannelsen ikke er 'relevant' eller 'samfundsøkonomisk hensigtsmæssig', som det formuleres i lovforslaget."

Per Clausen undrer sig over, at Socialdemokraterne er enige i forslaget: "Den politiske styring fremgår direkte af forslaget, så det må jo betyde, at S er helt enige i, at det danske uddannelsesudbud og -indhold skal være totalt styret fra ministeriet og af kriterier om relevans for erhvervslivet ..."

Socialdemokraterne trygge ved lovens formuleringer

Universitetsminister Sander har flertal i Folketinget for forslaget. Både Socialdemokraterne, de radikale og Dansk Folkeparti har

haft en finger med i udformningen.

Rasmus Prehn (S) forklarer, at Socialdemokraterne fik forhandlet formuleringer igennem, om "at akkrediteringsrådet er uafhængigt af ministrene og de videregående uddannelsesinstitutioner for såvidt angår tilrettelæggelsen af procedurer og metoder samt konklusioner og afgørelser. Dette medfører, at videnskabsministeren ikke kan ændre rådets faglige beslutninger" (bemærkningerne). Der står også i loven, at "rådet er uafhængigt i sin virksomhed, og medlemmerne udpeges på baggrund af deres faglige kvalifikationer". Endelig skal sekretariatsbetjeningen ske under en anden institution end Videnskabsministeriet.

Men sekretariatet placeres formentlig under Universitetsstyrelsen, som er direkte underlagt ministeriet?

"Det kan godt være, men hovedsagen er, at det fastslås i loven, at det er en fagligt baseret institution og ikke en politisk. Vi er trygge ved lovens sikring af det faglige. I det øjeblik, at Videnskabsministeren politiserer, så har fagfolk og politikere en sag ...", svarer Prehn.

Universitetsministeren: Jeg går ikke op i adresser

Videnskabsminister Helge Sander er upåvirket af kritikken:

"Det gør overhovedet ikke noget indtryk, for vi har diskuteret det her meget grundigt, og jeg vil så spørge dem, der kritiserer, om de ser nogle problemer med den måde, forskningsrådene arbejder på. Dem hører jeg aldrig klage over, og det her er lavet efter samme model," siger han til INFORMATION.

For ministeren er det uproblematisk, at rådet skal dele lokaler med ministeriet: "Folk går for meget op i adresser, men jeg får ingen beføjelser, om så det lå i ministerens forkontor," siger han.

Og Sander vil spørge andre, inden han udpeger medlemmerne til rådet: "Der er jo nogen, der bliver nødt til at fuldføre arbejdet. Og ministrene vil jo forinden forhøre sig hos de relevante institutioner om, hvem der vil være egnede til det."

Ministerens veto-ret er desuden helt naturlig: "Det er kun i helt særlige situationer, at den kattede skal kunne benyttes. Når den er der, er det for at helgardere, hvis der skulle komme noget, der er i strid med de gældende regler. Det er jo mig, der er ansvarlig for det her."

jø

Jørgen Mads Clausen er en af regeringens højest skattede rådgivere. Her ses han, da han blev udpeget til formand for Højteknologifonden. Foruden det er han også politisk udpeget til formand for RISØs bestyrelse, til Globaliseringsrådet m.m.

Regerings-rådgiver: Kvinder uden fordele

En af regeringens nærmeste rådgivere og formand for Højteknologifonden er kritisk overfor kvinder i topledelse. Uhyrligt, mener ligestillingsforsker

Danmark er stadig langt bagefter internationalt hvad angår ligestilling på universiteterne. En analyse fra 2004 viste, at 11 af de daværende 15 EU lande er bedre end Danmark, når det gælder rekruttering af kvinder til forskning. Så danske universiteter halter stadig langt bagefter hvad angår ligestilling...

Derfor er det "uhyrligt", at formanden for Højteknologifonden og en af regeringens mest magtfulde rådgivere i forsknings-spørgsmål, **Jørgen Mads Clausen**, kastede sig ud i et angreb på den stigende kønskvotering i samfundet. Det siger forskningsleder ved Center for Ligestillingsforskning, **Karen Sjørup**:

"Der står klart og tydeligt i ligestillingsloven, at man skal tilstræbe en *ligelig* kønsfordeling i offentlige udvalg og bestyrelser, og at man skal indstille både mænd og kvinder. Det er chokerende, at Jørgen Mads Clausen ikke mener, denne lov er en god ide," siger hun.

Ligestillingsforskeren: Arrogant holdning

Indstrimanden Jørgen Mads Clausen skabte furor, da han før jul udtalte, at han er modstander af kønskvotering, og at kønskvotering i bestyrelser i praksis medfører, at der

sidder mere kompetente mænd uden for bestyrelserne, end de kvinder, der sidder indenfor.

Ifølge Sjørup har Jørgen Mads Clausen med sin udmelding afsløret en arrogant holdning til ligestillingsproblematikken og sendt et meget uheldigt signal til forskningsverdenen: "Som formand for Højteknologifonden er han med til at uddele millioner af offentlige forskningskroner, og Jørgen Mads Clausen skulle gerne vide, at ligestilling også handler om tildeling af forskningsressourcer. Men det virker ikke som om, han er klar over det," siger hun.

Clausen: Ligestilling af sig selv

Selvom Danfoss-chefen efterfølgende har forsøgt at glatte ud, fastholder han sin principielle kritik af kønskvotering. Større ligestilling kun kan opnås ved at ændre holdninger:

"Jeg vil mægtig gerne have flere kvinder ind i min virksomhed, men et eller andet sted i systemet bliver de sorteret fra. Jeg ved ikke hvor eller hvorfor, og derfor er det svært for mig at gøre noget ved det. I sidste ende kan jeg kun opfordre mine medarbejdere til at ansætte flere kvinder," siger Jørgen Mads Clausen og fortsætter:

"Jeg vil også gerne have flere kvinder i forskning, men det handler om at få det til at ske af sig selv."

Eksperten: Kønskvotering?

Der er imidlertid ikke meget, der tyder på, at forandringerne kommer af sig selv. I 2003 var kun lidt over en fjerdedel af landets forskere kvinder, og selvom antallet af kvinder med en ph.d.-grad er fordoblet siden 1999, kniber det gevaldigt med kvinder i faste forskerstillinger. Kun 24 procent af lektorerne på universiteterne er kvinder. Endnu værre står det til blandt professorerne - her tegner kvinderne sig kun for 11 procent.

Ifølge **Kamma Langberg**, ekspert i forskermobilitet, bør den træge udvikling føre til, at kønskvotering overvejes som en mulighed på de danske universiteter - også selvom de færreste kvinder ønsker at blive valgt, alene fordi de er kvinder.

"Der er ikke nogen, der synes, at kønskvotering er en vildt god ide, men måske kan det være en udmærket metode i en begrænset periode."

Andre forskere tager afstand fra kønskvotering på universiteterne. Kvoter løser nemlig ikke et andet afgørende problem - kvindernes begrænsede interesse for at søge

Kvinder i forskning

I 2003 var lidt over 10.000 af Danmarks 37.000 forskere kvinder.

Andelen af kvindelige ph.d'er er vokset markant de seneste 10 år. I 1995 var der mere end dobbelt så mange mænd, der fik en ph.d.-grad, end kvinder. I 2004 fik mændene "kun" ca. 25 procent flere ph.d.-grader end kvinder.

På universiteterne er der stadigvæk en markant tendens til, at jo højere op man kommer i graderne – jo færre kvinder er der. I 2004 udgjorde kvinderne:

- 42 pct. af adjunkterne
- 24 pct. af lektorerne
- 11 pct. af professorerne

Freja og kønskvotering

Spørgsmålet om kønskvoter eller øremærkning af stillinger til kvinder er om-diskuteret. I Danmark er det tætteste, man har været på positiv særbehandling daværende forskningsminister Jytte Hildens Freja-program. Det blev lanceret i 1998 og bestod af 78 mio. kroner - ikke øremærket til kvinder men til projekter, der skulle øge antallet af kvindelige forskere og dermed forbedre udnyttelsen af Danmarks forskerpotentiale.

Norge går foran

I Norge er man gået et skridt videre end i Danmark. På Oslo Universitet besluttede ledelsen i 2000 at øremærke 12 videnskabelige stillinger til kvinder, ligesom det blev sat som mål, at 30 pct. af alle nyansatte professorer skulle være kvinder. Initiativet blev i 2004 dømt ulovligt af EFTA-domstolen og herefter stoppet. Der var ifølge domstolen tale om diskriminering.

Det har dog ikke stoppet nordmændene. Oslo Universitet har netop vedtaget en stor handlingsplan for ligestilling mellem kønnene. Handlingsplanen retter sig især mod organisatoriske og økonomiske tiltag, bl.a. mentorordninger for kvindelige stipendiater, frikøb af kvindelige forskere til forskerqualificering og karriererådgivning.

stillinger på højere niveauer: "Andelen af kvinder skal øges ved at skabe bedre rammer i rekrutteringen af forskere og via personalepolitiske tiltag. Problemet er jo, at de også skal ville have jobbene og gå efter dem. Det gør de faktisk ikke så meget i dag," siger **Lisbeth Pedersen**, der i 2005 var formand for den af videnskabsminister Helge Sander (V) nedsatte Tænketanken om flere kvinder i forskning.

Tænketanken anbefalede blandt andet, at Videnskabsministeriet i udviklingskontrakterne med universiteterne indgår aftaler om at øge andelen af kvinder i forskerstillinger, og at folketinget afsætter midler til opdyrking af kvindelige forskningstalenter i stil med tidligere forskningsminister Jytte Hildens Freja-program. Det sidste er endnu ikke sket.

Rektoren: Ikke kønskvotering til faste stillinger

Ligesom Lisbeth Pedersen peger rektor ved Syddansk Universitet, **Jens Oddershede**, på, at for få kvalificerede kvinder søger forskerstillinger. Syddansk Universitet har fulgt flere af tænketankens anbefalinger, og i universitetets udviklingskontrakt er der fastsat et mål om at øge andelen af kvinder i faste forskerstillinger med 1 procent om året. Jens Oddershede mener også, at kønskvotering kan komme på tale på universitetet – dog ikke i faste stillinger: "Jeg mener godt man kan gøre det i kvalifikationsstillinger, altså på ph.d.- og post.doc-niveau," forklarer Jens Oddershede.

TBøtcher

Princippsag: Ulovligt at ansætte prodekan uden opslag

Det var slet ikke efter reglerne, da KU's nye humaniora-dekan hasteudpegede 'veninde' uden åbent opslag. Prodekan-stillingen burde have været slået op.

Det siger Universitetsstyrelsen efter to måneders betænkningstid. Stillingen burde have været opslået, fordi prodekanen bruger størstedelen af sin tid (80 pct.) på prodekan-opgaver. Prodekanen er således overgået til en anden stilling, selv om hun kan varetage lektoropgaver ved siden af.

Det fremgår ikke af Universitetsstyrelsens irrettesættelse, om stillingen herefter skal opslås med henblik på et lovligt ansættelsesforløb.

Københavns Universitets administration forsvarede ansættelsen uden opslag med henvisning til, at prodekan-funktionen er "af varierende karakter og som udgangspunkt ikke kræver opslag". Om man vil tage en indefrakommende en midlertidig periode mod et vederlag eller opslå en åremålsstilling – det er ledelsens egen afgørelse. Det blev også anført, at stillingstypen ikke er beskrevet nøjere i universitetsloven.

Og i den konkrete sag blev det i øvrigt oplyst, at prodekanen blev aflønnet med et tillæg til sin lektorløn.

AC: Hemmeligt møde var ingen fejl

I al hemmelighed sagde embedsmænd fra AC god for Videnskabsministeriets koreplan og lovrevision på universitetsområdet, afslørede FORSKERforum i sidste nummer.

En embedsmandsdelegation fra AC havde holdt et hemmeligt møde med ministeriet, og det kom helt bag på DMs formand Ingrid Stage, der er formand for ACs forhandlingsdelegation på universitetsområdet. Hun mente nemlig, at hun repræsenterede AC i den slags spørgsmål. Hun var utilfreds med, at ACs embedsmænd agerede solo-politisk udenom universitets-lærerne.

Var det af egen drift, at embedsmændene gik til mødet, eller var det efter aftale med ACs formand Sine Sunesen, lyder spørgsmålet til AC-direktør Martin Teilmann:

"Ingen kommentarer", svarer han

Kontroversen har ikke ført til beklagelser fra AC eller til andre procedurer, oplyser direktøren, som var den ledende embedsmand ved mødet:

"Der er ingen, som har bedt os beklage fremgangsmåden. I AC er forskningsfrihed til stadig politisk debat, og mødets indhold er noget, som selvfølgelig diskuteres løbende i ACs politiske foraer. Og det kan da godt være, at konklusionen på den diskussion er, at AC må agere på en anden måde ved sådanne lejligheder", slutter han.

'Jeg har været kritisk

- over for ledelsesstilen hos RUCs nye ledelse, og der er gået meget tid med konflikter og omstillinger, fortæller RUCs nye prorektor, som i modsætning til rektor Holm og nogle af de nye institutledere er rekrutteret indefra

(Foto: Poul Erik Frandsen, RUC / AV Værkstedet)

Rektor Poul Holm, prorektor Henning Salling Olesen, bestyrelsesformand Dorte Olesen og direktør Peter Lauritzen

"Det såkaldte 'statusnotat' fra forsommeren 2006 var ikke nogen heldig udmelding. Det var behæftet med en del mangler, kritiserede bredere medarbejdergrupper og tolkede den tidligere ledelses rolle på en uheldig måde. Det blev klart erkendt af Bestyrelsen og rektor Poul Holm allerede i juni 2006, hvor det blev 'deleted' og bl.a. førte til en konsulentrapport og udarbejdelse af en ny økonomisk status ...".

TILTRÆDELSESINTERVIEW

Sådan lød svaret fra RUCs nye prorektor, professor **Henning Salling Olesen**, da FORSKERforum et stykke inde i interview'et *frittede* ham om hans personlige vurdering af det kontroversielle 'statusnotat', der startede det seneste halve års turbulens på RUC. Og for at understrege sin pointe, tilføjede han: "Du må forstå, at statusnotatet er *meget dødt*, så jeg vil hellere tale om fremtiden..."

Efter flere måneders uenighed og et genopslag, fordi bestyrelsen var utilfreds med Rektors oprindelige kandidat, "tiltrådte bestyrelsen rektors indstilling" – som *Salling formulerer forløbet* - om ansættelsen af ham.

Prorektoren tiltrådte omgående og har således haft sin tiltrædelsesreception. Og han går optimistisk til arbejdet: "Der er gået meget tid med konflikter og organisatoriske omstillinger. Men vi kører nu stort set ordinær drift i de nye institutter fra 1.januar, vi har lagt nogle truende økonomiske skyer bag os, og om kort tid er nyvalgte institutråd på plads. Så RUC er igen på rette spor".

Trouble-shooter?

Salling er en karismatisk skikkelse. Som ansat på RUC siden centrets dannelse vil nogle kalde ham for 'gammel-RUC'er'. Som

en af landets førende uddannelsesforskere er han tilmed en af de mest kendte RUC'ere.

Udnævnelsen markerer en drastisk kursændring i RUCs topledelse efter at Poul Holm i sommer valgte nye institut-ledere, der ikke var *kerne-RUC'ere*. Det er således skæbnens ironi, at bestyrelsen indsatte Salling Olesen, der til stor overraskelse for alle blev vraget af rektor Holm til posten som institutleder på Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning. Bestyrelsens valg af '*gammel-RUC'eren*' Salling kan derfor tolkes som, at bestyrelsen har anerkendt, at det er nødvendigt, at det traditionelle RUC repræsenteres i ledelsen - samt at der skal en 'tovholder' på rektor Poul Holm.

Er den nye prorektor indsat som trouble-shooter, der skal sikre, at fremtidige reformer på RUC sker med henblik på RUCs tradition og kultur?

“

Der var brug for en ændring af RUCs organisation. Den kunne skæres på forskellig måde, men det vigtige er, at der er etableret større institutter med slagkraft til at tænke strategisk. Men vi har jo ikke fået en ekstra pose penge ...

"Som person er jeg nok kendt for at være en samlende og formidlende figur. Men jeg tror, at rektor og bestyrelse har valgt mig på baggrund af de ledelsesresultater, jeg har vist på mit fagområde. Derudover kunne jeg forestille mig, at bestyrelsen har tænkt i '*buket-binding*' i sammensætningen af den daglige ledelse: Jeg, som kender RUC fra et

meget dynamisk institut, tiltræder sammen med en direktør med stor embedsmands-erfaring", svarer han og henviser til, at med i buketten hører den nye direktør, Peter Lauritzen.

'Gammel-RUC'er': Betonnisse?

Er Salling 'gammel-RUC'er' – et skældsord eller en hæderstitel, som henviser til en bestemt pædagogik-tænkning, hvor projektgruppe-undervisning og 'undervisningsbaseret forskning' også var en slags forskning?

"Forestillingen om 'gammel-RUC'ere' næres af dem, som gerne på forhånd vil diskreditere RUCs styrke, nemlig evnen til at udvikle sig og give offensive svar på de udfordringer universiteterne står over for", svarer han syrligt. "Hvis jeg skal kaldes repræsentant for "det traditionelle RUC" så må det være RUCs tradition for, med rod i en demokratisk organisationskultur, at tage bestik af det omgivende samfund og udvikle forskning og uddannelse i forhold til det".

"I min alder kan man vel ikke virkningsfuldt bestride betegnelsen 'gammel', men har altså ikke noget mod at vedstå mig et medfaderskab til RUC, tværtimod. Men betegnelsen 'gammel-RUC'er' er vist nok egnet til at vække konnotationer om nogle gamle beton-nisser som klamrer sig til et arkaisk RUC og modsætter sig alt (godt) nyt. Den konnotation vil jeg absolut ikke vedkende mig. Tværtimod har jeg været med til at skabe fornyelse på RUC; ofte på områder der hverken der eller andre steder var i høj kurs".

RUCs projektkultur

"De seneste års udvikling i Danmark viser med al ønskelig tydelighed behovet for at

forskere og universitetslærere tager deres rolle som intellektuelle i samfundet alvorligt. Der er brug for 'mere RUC' men også 'bedre RUC'...", forklarer pædagogik-professoren.

Han henviser til, at RUCs projektstudier var og stadig er et lysende eksempel i europæisk universitetspædagogik, men pædagogikken hænger jo sammen med en mere omfattende vision om videnskab og læring i samfundet - både det nære samfund og den højt specialiserede forskning. Derfor har gamle såvel som nye RUCere søgt at konkretisere disse visioner i vidt forskellige forskningsprojekter og -samarbejder.

Statusnotatet var en uhensigtsmæssig måde at melde ud på. Når man starter en reform, så skal man opsøge og bygge på de ressourcer, der er, snarere end at lave en ubestemt kritik af den tidligere ledelse og bredere medarbejdergrupper

Selv har Salling søgt at udvikle en uddannelsesforskning med et nyt "livslang læring"-perspektiv på konkrete samfundsmæssige områder - f.eks læring i arbejdslivet, professionsuddannelse, barndomsforskning osv. - og samtidig at bidrage til en tilsvarende (tvær)videnskabelig udvikling på den internationale akademiske arena.

"Sagen er jo, at den akademiske fornyelse i høj grad finder sted i interdisciplinære forskningsområder og RUCs jordnære engagement i praktiske problemløsninger er bl.a. inden for mit forskningsområde gået hånd i hånd med state-of-art teoretisk og metodologisk udvikling. Vores forskning har i høj grad vist sig at have international gennemslagskraft på trods af, at den kommer fra et lille universitet".

Han mener selv, at den erfaringsbaggrund var årsagen til, at bestyrelsen valgte at ansætte ham. Hans fagområdes strategi på uddannelsesforskning ligner den strategi, som bestyrelsen har lagt frem og givet den nye rektor, Poul Holm, i *opdrag* at implementere.

Der var brug for omstrukturering

Er kritikken af RUCs tidligere ledelse korrekt, nemlig at den var fikseret på at tjene penge på undervisning og taksametre - og at man dermed forsømte forskningen?

"Den kritik har jeg ikke hørt før - og jeg er uenig i den. Det er korrekt, at RUC for at overleve og overleve godt skal have mange studerende, og undervisningsindtægter og -taksametre er en af de største indtægtskilder for alle universiteter. Men jeg mener ikke, at forskningen blev forsømt", svarer Salling. "Men spørgsmålet giver anledning til at un-

derstreges, at RUC er i en fase, hvor vi profileringsmæssigt skal satse på udvikling og synliggørelse af forskningen - og det er jo samtidig et krav fra politikerne, at forskningen ekspanderer, bl.a. ved hjælp af eksterne kilder. Og det vil være naturligt om det sker i forlængelse af vores institutions historie, hvor der altså er lagt særlig vægt på uddannelsesprofilen..."

Hvad er Sallings vurdering af den ændring af RUCs struktur, som rektor Holm har lavet med 6 nye institutter?

"Positiv. Der var brug for en ændring af RUCs organisation. Den kunne skæres på forskellig måde, men det vigtige er, at der er etableret større institutter med slagkraft til at tænke forskningsstrategisk, skaffe forskningspenge og ekstern finansiering. Men vi har jo ikke fået en ekstra pose penge, institutterne er bygget op fra neden af; folk er bedt om at sammensætte forskningsgrupper der afspejler deres forskningsplaner", svarer prorektoren.

"Det skaber udfordringer og faldgruber. Der er ingen - nye - organisationer, der er uproblematisk. Der er fx nogle fag, som går mere på tværs af institutgrænser end andre fx de nye uddannelsesområder 'sundhedsfremme' og 'sundhedsstrategier', og vi skal være opmærksomme på, at de ikke falder mellem stolene. Og så skal vi være opmærksomme på, at forskningstemaer behøver ikke at være lig med uddannelses-indhold ..."

Kritisk overfor ledelsesstilen ...

Skyldes turbulensen på RUC, at reformer er lavet som et opgør med RUCs særkende, tradition og kultur?

"Det ved jeg ikke, om de var. Men sådan en stor organisationsplan vil altid give anledning til turbulens og ængstelighed hos medarbejderne. Det gik nok lidt for hurtigt, men vi var presset af en dobbelt politisk dagsorden, dels den nye universitetslov, dels fusionskrav. Men statusnotatet var en uhensigtsmæssig måde at melde ud på. Når man starter en reform, så skal man opsøge og bygge på de ressourcer, der er, snarere end at lave en ubestemt kritik af den tidligere ledelse og bredere medarbejdergrupper", svarer han.

Og det sidste spørgsmål: Er Salling indsat som tovholder på rektor Holm - som bestyrelsens garant for, at rektor Holm ikke laver flere fejltrin og ny turbulens?

"Nej det tror jeg ikke. Men jeg er sikker på, at vi vil fungere smadder godt sammen. Jeg har været kritisk overfor *ledelses-stilen* i overgangsfasen. Men vi er enige om de store linjer, og vi har et godt personligt forhold til hinanden. Så jeg ser frem samarbejdet i rektoratet".

Landbrugsrådet ind i KUs bestyrelse

Landbrugsrådet ville gerne have haft Landbohøjskolen til DTU, men tabte det spil. Til gengæld får rådet så nu en overraskende plads i Københavns Universitet Universitets nye bestyrelse. Det bliver rådets præsident **Peter Gæmelke**, som skal repræsentere en af landets mest indflydelsesrige interesseorganisationer i KUs bestyrelse.

KVL får med Gæmelke to pladser i KUs foreløbige interim-bestyrelse, idet også KVL-bestyrelsesformand Erik Bonnerup får sæde i bestyrelsen. Og Farmaceutuniversitetet repræsenteres af sin bestyrelsesformand Niels Strandberg Pedersen fra Statens Seruminstitut, som kan formidle medicinal- og ministerie-interesser på området.

Med den ekstra plads til Gæmelke overrepræsenteres de KVL i bestyrelsen. Selv om KVL kun er et fakultet/fagområde får man to pladser. Og KVL / DFU sætter sig på 1/3 af de 9 eksterne medlemmer, mens de kun udgør 1 af KUs otte nye fakulteter! Overrepræsentationen kan dog formindskes, når KU om et år får nye, permanente vedtægter, som skal gælde fra 1.januar 2008.

"Overbestyrelse" for fødevarerforskningen ...

Landbrugsrådet tabte spillet om fødevarerforskningen, da kravet om at KVL, Farmaceut-universitetet og DJF skulle fusioneres samlet med DTU ikke blev opfyldt. Men at Regeringen ikke kunne imødekomme rådet direkte, kompenseres nu ved, at Regeringen etablerer et "Nationalt Fødevarerforum" som en slags 'overbestyrelse' for fødevarerområdet - og som giver erhvervslivet og især Landbrugsrådet stor indflydelse.

Bestyrelsen kommer til at bestå af 10 repræsentanter, hvoraf erhvervslivet får de 6 pladser (3 til Landbrugsrådet, 2 til Dansk Industri og 1 til Lægemiddelindustri-foreningen). Af resten går 2 til Forbrugerrådet, 1 til ministerierne, 1 til universitetsbestyrelserne og 1 til rektorerne.

Fødevarerforum'et får ikke direkte økonomisk dispositionsret, men i kommissoriet for Forum'et gives ret åbne beføjelser til at prioritere (/ rådgive om) Regeringens og institutionernes indsatser på fødevarerområdet. Forum'et skal således koordinere forskningsaktiviteter, identificere fremtidige behov for forskning, identificere fremtidige uddannelsesbehov, udveksle erfaringer om håndtering af myndighedsbetjening, afdække forbrugerbehov m.m.

Forum'et kan få direkte indflydelse på universiteternes dispositionsrammer. Det fastslås nemlig, at Forum's prioriteringer / mål kan skrives ind i de udviklingskontrakter, som universiteterne skal indgå med Videnskabsministeriet.

Forum'ets sammensætning og kommissorium blev offentliggjort i relativ stilhed ved en ved en såkaldt 'pressebriefing', som videnskabsminister Sander afholdt for særligt indbudte pressefolk d. 23. nov. (se www.vtu.dk under "Nyt Danmarkskort ..." samt "læs mere om fusionsprocessen")

”Vi har undgået ubestemte blæksprutte-jobs, hvor den enkelte medarbejder kunne blive pålagt fri forskning, myndighedsopgaver, undervisning og formidling m.m. i flæng. Nu er der i hvert fald taget højde for, at der er forskellige ansættelsesgrupper med forskellige funktioner på universitetet. Den beskrivelse var det vigtigt at få garanteret på skrift, så ledelser ikke vilkårligt kan pålægge de ansatte bestemte opgaver, som den pågældende måske ikke har forudsætninger for at udføre”.

STILLINGSSTRUKTUR

DMs formand Ingrid Stage var forhandlingsleder for AC-fagforeningerne, da man lige før jul forhandlede en ny stillingsstruktur-aftale på plads med Videnskabsministeriet for videnskabeligt personale på de nye universiteter.

Afgrænsningerne var for fagforeningerne nok det vigtigste resultat, vurderer Stage. Der er nu taget højde for de forskellige ansættelsestyper på universiteterne. Dermed undgås, at den ansattes *opgave-portefølje* kan blive for diffus:

”Det var et spørgsmål, som der var nogen uenighed om. Fagforeningerne ønskede ikke yderligheder, fx at universiteternes gamle stillingsstruktur blev trukket ned over hovedet på sektorforskerne, som risikerede at blive en slags B-forskere! Vi ønskede heller ikke den anden yderlighed: At den enkelte skulle specialisere sig ad et snævert spor, kun som universitetslektor eller som seniorforsker”, forklarer Stage. ”Resultatet blev en mellemvej med forskellige spor: Lektor, seniorforsker, m.m., hvor den ansatte får mulighed for at koncentrere sig om kerneopgaver inden for sit fagområde”.

Fortsat lektor- og seniorforsker-titler

Med fusionerne pr. 1. januar følger en samordning af universiteternes og sektorforskningens stillingsstrukturer, så de enkelte arbejdsfunktioner fortsat er genkendelige og ligeværdige (når sektorforskningen nu indføres på universiteterne).

Sektorforskningsstillingerne forsker, projektforsker, seniorforsker, projektseniorforsker og forskningsprofessor er således

Ingen blæksprutte-job

Ny stillingsstruktur efter storfusionerne giver plads til både lektorer, seniorforskere og seniorrådgivere m.fl. Titlen gives efter, hvad der er hovedindholdet i den ansattes arbejdsfunktion

integreret i de universitære stillinger, adjunkt, lektor og professor.

Hvilken stillingsbetegnelse den enkelte får, afhænger af arbejdsindholdet. Hvis man hovedsagelig er universitetsunderviser er titlen typisk lektor, og en ansat indenfor myndighedsopgaver vil typisk kaldes seniorforsker. De brede stillinger som lektor / seniorforsker kan altså udmøntes i varianter, dvs. stillinger på lektorniveau kan være lektor eller seniorforsker. For stillinger på adjunkt-niveau kan der være tale om adjunkt, forsker eller post doc'er. Den ansattes stillingsbetegnelse vil afhænge af, hvilken variant af en samlet stilling / stillingsindhold, som den pågældende skal indgå i.

Ændringer i 'opgavesammensætning' giver ny titel

Nyansatte får et ansættelsesbrev, hvoraf det fremgår at denne enten er lektor eller seniorforsker. En leder kan pålægge en lektor, at denne fortrinsvis skal udføre myndighedsopgaver. Hvis det er en vedvarende ændring, så ligger det i strukturen, at lektoren skifter titel til seniorforsker.

Strukturen muliggør, at man kan overgå fra en variant af en stilling til en anden som følge af ændrede arbejdsopgaver, som disse er fordelt af lederen.

Ændringer af sammensætningen af arbejdsopgaver skal drøftes med den ansatte, og der skal tages hensyn til, at en ansattes opgavesammensætning ”muliggør fortsat faglig udvikling”, dvs. at der ikke er risiko for langsom ”dekvalificering”. Ændring af stillingsbetegnelse kræver ikke opslag af stillingen.

Hvis en leder pålægger en ansat at udføre opgaver, som denne ikke er kvalificeret til (fx specialiseret myndighedsbetjening), understøttes det i aftalen, at vedkommende får en kompetenceudvikling, som gør det muligt at varetage de nye opgaver.

Samme niveau: Adjunker, forskere og post doc'ere

Det er nyt, at adjunkt-niveauet nu udtrykkeligt også omfatter forskere og post doc'ere. Fordelen er, at der ikke findes tre stillingskategorier, som universitetet kan zappe den ansatte rundt i. Universitetet kan ikke flytte en ansat i en stillingskategori på samme niveau, men kun opad.

Der kommer også begrænsninger på i hvor lang tid, man kan være ansat i en tidsbegrænset stilling, nemlig maksimalt seks år på samme institution og otte år, hvis det er på en anden institution (hvor man i dag kan have tre ansættelsesperioder på hvert universitet uanset længden heraf).

Bedre karriereveje for adjunkt-lektor

Adjunkt-lektor -modellen går ud på, at universitetet ansætter en adjunkt tidsbegræn-

set, hvorefter den ansatte efter maksimalt 4 år overgår til en stilling som lektor / seniorforsker. Overgangen forudsætter, at den ansatte efter aftale med universitetet indstilles til bedømmelse og bedømmes kvalificeret. Hvis bedømmelsen ikke er positiv, afskediges adjunkten.

”Det er et fremskridt i den nye struktur, at denne ordning kan bruges i rekrutteringsøjemed, dels for at opprioritere et felt eller for at holde på dygtige unge forskere”, forklarer Ingrid Stage.

Universitet kan dog også vælge at ansætte den pågældende adjunkt / forsker / post doc. tidsbegrænset for en periode på fire år – og i så fald er der ikke garanteret en overgang til et lektorat/seniorforsker. Det er universitetet som bestemmer, om en stilling opslås tidsbegrænset eller tids-ubegrænset.

Men ordningen er frivillig: Hvad skal så motivere universitetet til at binde sig til de tids-ubegrænsede?

”Ministeriet kunne godt forstå, at vi gik efter de varige stillinger, men rektorerne ønsker ’fleksibilitet’ og var ikke indstillet på at binde sig. Derfor fik vi også indføjet en mellemform, hvor der to år inde i et tidsbegrænset adjunktforløb vurderes, at det går så godt, at universitetet konverterer det til et tids-ubegrænset. Her ligger der altså en vigtig opgave for tillidsrepræsentanter i at kræve en forhandling om fastere ansættelsesforhold”, forklarer Ingrid Stage.

Universitetets balance mellem forskning og undervisning

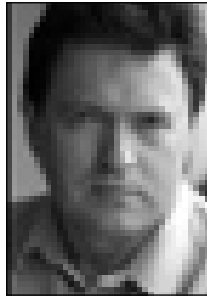
Med sektorforskningens fusion under universiteterne underlægges seniorforskerne universitetslovens rammer, dvs. at den ansatte har frihed til at vælge metode, fremgangsmåde og emne inden for universitetets forskningsstrategiske rammer, i det omfang institutlederen ikke har pålagt den ansatte at løse bestemte opgaver, jf. lederens instruktionsbeføjelser.

I forbindelse med universitetets udførelse af myndighedsbetjening – rådgivning, udviklingsopgaver, formidling, driftsopgaver m.m. - kan universiteterne i begrænset omfang fravige kravet om bredde i kvalifikationer, således at der ikke stilles krav om at stillingen indeholder undervisningsopgaver.

Men generelt hedder det at universitetsledelsen er ansvarlig for, at der i universitetets planlægning – og ikke i den enkeltes stillingsammensætning - er balance mellem forskning og undervisning, således at der kan udbydes den krævede ”forskningsbase-rede undervisning”

jø

Mange opgaver til tillidsfolkene

Faglig kommentar v. af MOGENS OVE MADSEN, DJØF, og LEIF SØNDERGAARD, DM

Den nye stillingsstruktur, som blev færdigforhandlet d. 21. december, gælder ved nybesættelser fra d. 2. januar på de nye fusionsuniversiteter. Der er nogle forbedring i forhold til de tidligere stillingsstrukturer for universitetet og sektorforskningsinstitutter (for de ikke fusionerede sektorforskningsinstitutter gælder den gamle stillingsstruktur stadig), men der er stadig mange uklarheder og vigtige aspekter i stillingsindholdet, som kræver et opmærksomt øje fra den lokale tillidsrepræsentant, når der oprettes nye stillinger eller forhandles om løn som led i en ansættelsesprocedure. Det er ikke længere nødvendigt kun at koncentrere sig om lønnen, også detaljerne i arbejdsvilkårene er vigtige.

På præ-doc niveauet er **forskningsassistent** og **amanuensis** stillingen slået samme til **videnskabelig assistent**, som kan indeholde både undervisnings- og forskningsopgaver. Her er det vigtigt at den lokale tillidsmand sikrer sig at opgavefordelingen er defineret i ansættelseskontrakten, herunder hvor meget forberedelsestid, der giver i forbindelse med undervisning. Den særlige forhandlingsforpligtigelse, der krævede enighed mellem TR og ledelse ved oprettelse af amanuensis-stillinger er bortfaldet. Ligeledes er **kandidatstipendiaten** gledet ind i **ph.d.-stipendiatstillingen**. (Det er i skrivende stund uklart hvad tillægsniveauet ender med i disse to stillingstyper, da dette ikke er færdigforhandlet med Personalestyrelsen).

På niveauer over ph.d. er de tidligere sektorforsknings- og universitetsopgaver adskilt, idet der tales om forskellige varianter i stillingerne. Tillidsrepræsentanten skal her være opmærksom på, at det i ansættelsesbrevet *defineres* tilstrækkeligt klart, hvad opgaverne for en nyansat er, og specielt skal man være opmærksom på, at der ved opgaveændringer skal aftales kompetenceudvikling. Under forhandlingerne om stillingsstruktur kunne organisationerne ikke komme igennem med obligatorisk kompetenceudvikling. Der er derfor kun kommet til at stå " *Det henstilles, at ændringer i sammensætningen af en ansats arbejdsopgaver drøftes mellem den ansatte og dennes leder*". Men disse vilkår bør tillidsrepræsentanten kræve forbedret i ansættelseskontrakten, således at henstillingen bliver til et obligatorisk tilbud i tilfælde af ændrede arbejdsopgaver.

Indførelse af det nye begreb "varianter" betyder, at alle stillinger på samme niveau teknisk er ens i forhold til loven om tidsbegrænsede stillinger. Man kan således på **post doc / adjunkt / forsker** niveauet kun være ansat i alt 3 gange. Den nye stillingsstruktur indfører en grænse for tidsbegrænsede ansættelser på 6 år på dette niveau, hvilket er en forbedring i forhold til tidligere. Hvis man er længere på niveauet (der gives mulighed for op til 8 år) så er den sidste periode i en fast stilling.

Heldigvis er muligheden for at blive lektorbedømt i egen stilling, som blev indført i med den sidste stillingsstruktur bevaret, og er altså også mulig for forsker-varianten. Ved en lektorbedømmelse gives merit for post doc ansættelse. Man behøver altså ikke vente 3,5 år (som er det seneste tidspunkt) med at aftale en bedømmelsesprocedure.

Desværre er det stadig helt op til arbejdsgiveren om en stilling slås op som *varig* eller *tidsbegrænset*. Igen er der her en stor opgave for den lokale TR i at overbevise ledelsen om, at man kun får velkvalificerede kandidater til stillinger, hvis de opslår stillinger med anstændige vilkår, altså varige stillinger. For tidsbegrænsede stillinger giver den nye stillingsstruktur heldigvis mulighed for at "*Universitetet og en ansat, som er tidsbegrænset ansat, (kan) under ansættelsen kan aftale overgang til tidsubegrænset ansættelse. Overgangen kræver ikke opslag af stillingen.*" Man kan dog også her forvente, at det kræver en indsats af TR'en for at opnå dette.

På **forsker / lektor** niveauet er der ikke mange ændringer i forhold til en "gammel" lektorstilling (bortset fra myndighedsopgaver for forskerstillingen), men man skal også her være opmærksom på, at det er ledelsen, der *definerer stillingsindholdet og den daglige opgavevaretagelse*. Det er derfor også her vigtigt, at TR er opmærksom på at ansættelseskontrakten er fyldestgørende: Fordeling mellem forskellige opgaver skal være klare, der skal være aftale om kompetenceudvikling ved ændringer i opgavesammensætningen, og så skal man være opmærksom på at der stadig *ingen sikring* er af muligheden for at forske frit. Ganske vist har Helge Sander haft travlt med at fortælle, at indlejringen af sektorforskningsopgaver i universiteterne ikke medfører ændringer af forskningsfrihedens status; forskerne har stadig mulighed

for frit at vælge metode, publiceringsform og emne i den tid, ledelsen ikke har sat dem til andre opgaver. Det sidste er netop sagens kerne: hvis man altid er sat til andre opgaver, er der ingen forskningsfrihed. Organisationerne ville gerne have sikret muligheden (dvs. tid) til egen forskning i stillingsstrukturen, men det ville ministeriet ikke høre tale om.

Så her er igen et vigtigt job for tillidsrepræsentanten at få indskrevet i ansættelseskontrakterne, at der skal være ressourcer til individuel forskning. Og det vel at mærke således, at man kan realisere en international forskerkarriere på et dansk universitet.

Det er uforståeligt at Helge Sander på den ene side taler om universiteter i verdensklasse og på den anden side ikke vil give forskerne vilkår, der kan sikre danske universiteter i verdensklasse. Hverken den nye stillingsstruktur eller den nye fusionsuniversitetslov, som regeringen fremsætter i slutningen af januar, vil løse det problem, som den lokale tillidsrepræsentant står med, når han ringes op af en udenlandsk ansøger til en stilling ved et dansk universitet og skal overbevise udlændingen om at et dansk universitets vilkår er lige så gode som på Berkeley, Oxford eller Cambridge: I Danmark er der nemlig *ingen garanti* for vilkår, som sikrer en fortsat international forskerkarriere, for den lokale leder har ubegrænset ledelsesret over de ansatte (forskeren kan fx pålægges "myndighedsopgaver" eller særlig strategisk forskning), de danske universiteter er mere statsstyrede end i andre lande (se Forskerforum 200's "frihedsindeks"), den danske regering satser kun på det absolutte minimum i Barcelona målene, og så er stillinger måske kun tidsbegrænsede ...

Hvordan skal danske universiteter kunne tiltrække og fastholde internationalt stærke forskere, hvis regeringen ikke giver tillidsfolk og ledere redskaberne til at skabe attraktive arbejdsvilkår?

Negativt: Fortsat misbrug af ua'ere

'Ikke livstidsansættelse

Aalborg-personaleplan: Hver fjerde forsker skal være løstansat

Universiteter og forskningsinstitutioner er ikke interesserede i, at forskere ansættes i faste stillinger. Det er en kendt barriere, som fagforeningerne møder, når der forhandles med Videnskabsministeriet eller med universitetsledelser.

Sjældent siges det dog så bramfrit som af rektor Finn Kjærdsdam og dekan Ole Prehn på et samarbejdsudvalgsmøde i Aalborg: Det er ikke hensigtsmæssigt at fastansætte forskere, for fastansættelser giver ikke den nødvendige fleksibilitet for ledelsen. Det er også for svært at komme af med fastansatte. Og det er et problem, at en universitetsstilling betragtes som en livstidsansættelse ...

Rektor-plan: 25 procent midlertidigt ansatte

På AaUs samarbejdsudvalgsmøde d. 1. december spurgte det videnskabelige personales tillidsmand ind til, *hvorfor ledelsen opererer med en så høj en adjunktandel som 25 pct. af personalet i disponeringen og hvad der var grundlag herfor?*

Rektor Kjærdsdam svarede, at den høje andel løst-ansatte skyldes flere hensyn: Dels for at undgå at komme i den situation igen, at skulle afskedige lektorer (som i 2006). Og dels at etablere en *medarbejderstruktur*, der kan tilpasses udviklingen; dels at imødegå den udvikling, der for tiden pågår (i år er der på AU ansat 40 færre adjunkter, 18 flere lektorer, og x-antal flere AC-fuldmægtige). Dette er ikke en situation, der støtter op omkring den fleksibilitet, som ledelsen finder ønskelig fremover.

Tillidsmanden, **Jørgen Stamhus**, erklærede sig uenig i Rektors perspektiv, men påpegede derimod en risiko for forringelse af både forskning og undervisning, med baggrund i, at der vil være et stort personalegennemtræk, der vil påvirke kvaliteten af såvel forskning som undervisning, der vil

gå ud over de studerende evt. med et færre optag som konsekvens m.v.

Tillidsmanden understregede, at fra hans synsvinkel var der tale om en dårlig behandling af de ansatte, der ikke harmonerer med AaUs personalepolitik. I forvejen er der alt for mange løst-ansatte.

Ledelsen: Problem med livstidsstillinger ...

Rektor Kjærdsdam erklærede sig *uenig* med JS på alle punkter. Man får ikke bedre adjunkter ved fast-ansættelser efter endt ph.d. forløb. Og ofte er de studerende meget glade for unge undervisere, der er tættere på deres egen alder. Sluttelig er det en måde at undgå at skulle afskedige folk, som det har været tilfældet i 2006.

Humanioradekan **Ole Prehn** – der netop har gennemført en større nedskæringsrunde – tilsluttede sig Rektors bemærkninger, og supplerede med, "at det er svært at komme af med folk. Det er et problem, at en stilling hos AaU betragtes som værende lig med en livstidsstilling."

Stillingsstruktur: Tom hensigts-erklæring

I den nye stillingsstruktur (se omtalen s.14) står der, at universiteterne kan oprette adjunkturen, som er tids-ubegrænsede, hvorved de kan overgå til lektorater (efter en positiv bedømmelse). Men det er en tom hensigts-erklæring, mener tillidsmand Jørgen Stamhus efter Rektors udmelding:

"Af rekrutteringshensyn har det hidtil været kutyme, at en adjunkt, der blev ansat på samfundsvidenskab, var garanteret et lektor-opslag i den anden ende, hvis bedømmelsen var positiv. Men med 25 pct. løstansatte, så er stillingsstrukturens hensigts-erklæring altså ikke noget værd oppe hos os ..."

Dårlig løn, meget usikre ansættelsesvilkår, elendige forberedelsesvilkår m.m. Fagforeningerne fremførte alle argumenterne mod de timelønnede ansættelser, herunder ua'ere eller undervisningsassistenter ved forhandlingerne før jul om ny stillingsstruktur. Fagforeningerne ønskede, at al undervisning principielt skal dækkes af ansatte med både forsknings- og undervisningsforpligtelse.

STILLINGSSTRUKTUR

Ministeriet sagde nej til at indføre forbedringer i stillingsstrukturen, men der var enighed om at følge udviklingen – og i øvrigt afvente en dom i en faglig voldgift i slutningen af januar (om anvendelsen af timelønnede deltidsansatte er i strid med et EU-direktiv).

På negativsiden hører det således med, at timelønnede *undervisningsassistenter kun med undervisningsopgaver* fortsat findes. Der vil fortsat være institutter, hvor en stor del af undervisningen gennemføres af denne type medarbejdere.

"Fagforeningerne prøvede at få en bestemmelse ind om, at kun 'akutte undervisningsopgaver' måtte løses på denne måde, men det ville ministeriet ikke være med til, fordi de ikke vil begrænse 'ledelsernes dispositionsret'. Vi kunne ikke overbevise ministerierne om, at ua-kategori skulle afskaffes. Ua'ere hører ikke hjemme på universitetet. Undervisningen burde kunne afvikles af den nye kategori, *den videnskabelige assistent*, som også kan have forskningsopgaver", siger **Ingrid Stage**, leder af fagforeningernes handlingsdelegation over for ministeriet.

Når arbejdsgiverne fortsat har assistenterne er der ingen motivation til at oprette videnskabelige assistent-stillinger:

"Det er enormt ærgerligt, at undervisningsassistent-kategorien ikke blev afskaffet, men fortsat kan (mis-) bruges! Vi fik dog et løfte om, at ministeriet vil følge udviklingen og drøfte spørgsmålet igen, hvis der sker 'uhensigtsmæssig anvendelse' af fuldtidsundervisere", slutter Ingrid Stage.

jø

USAs overherredømme vil dø ud

- og kun USAs universiteter kan forhale det, hævder Felipe Fernández-Armesto

De amerikanske studerende kom tilbage til klasselokalerne. Undervisningen starter tidligt i USA, men de amerikanske universiteter er også foran de europæiske på andre, mere væsentlige områder. De er – alt taget i betragtning – de bedste i verden. De tager *rædselsfulde* amerikanske skolebørn og forvandler dem til samvittighedsfulde, kultiverede voksne. Ligesom det er tilfældet alle mulige andre steder, begræder amerikanske akademikere tidens tendenser: kulturkrige på campus, formørket politisk indblanding, trusler mod den akademiske frihed, en tiltagende fjendtlighed over for videnskaben, begrænsninger på udenlandsk optag, lave standarder i gymnasierne, osv. Men i en tid, hvor nationen synes at være i forfald, nyder universiteterne den enestående fordel, der består i at skabe og levere et produkt, hvori USA endnu excellerer, nemlig viden. Det kan være nationens frelse.

Her under George W. Bush's altødelæggende ledelse er universiteterne en af de sektorer, der klarer sig allerbedst, selv om også de lider. Industrien, forbenet som den er pga. protektionisme, er ude af stand til at konkurrere i en fri verden. Landbruget overproducerer, og den højteknologiske sektor, om end stadigvæk førende, fester videre som Damokles med overhængende fare for, at katastrofen kan indtræde når som helst. USA har en regering, som ikke står tilbage for nogen, hvad angår uvidenhed og inkompetence. Et forkalket bureaukrati kvæler initiativ. Onkel Sam er efterhånden blevet senil og har glemt alle de traditioner, som gjorde USA stort, herunder konstitutionel ligevægt, domstolens uafhængighed, en liberal indvandringspolitik, tilbageholdenhed i udlandet og lige vilkår hjemme for dem, der søger den amerikanske drøm. Demokrati – engang et ideal, som USA var førende i – er nu blot en dårlig vittighed, hvor dollars køber valg, og vælgere bliver hjemme. Udenrigspolitikken er en pinlig, betydningstom doktrin, som tiden nu er løbet fra. Det land, som engang var et fyrtårn for menneskeheden, er nu betænkeliggjort og foragtet som aldrig før.

I en tid, hvor USA er for nedadgående og andre supermagter vokser frem, er det uundgåeligt, at landets *globale hegemoni* går i opløsning. Den nuværende regering har sat yderligere gang i processen, men hvis noget er i stand til at standse eller blot sinke den, så er det universiteterne. På trods af de besværligheder, regeringen har påført universiteterne – ved f.eks. helt vilkårligt at lukke af for udenlandske studerende og dermed underminere udlandets agtelse for USA – så er de amerikanske universiteter fortsat magnet for nogle af verdens bedste og mest begavede studerende.

Fordi man i USA sætter pris på uddannelse og forskning, er universiteterne forholdsvis velstående. I de enkelte stater

lovgivende forsamlinger er man stolte over sine universiteter, og man plejer at stemme for, at de får de bevillinger, de har brug for. Private bidragsydere konkurrerer gerne om den offentlige anerkendelse, som generøsitet over for universiteterne fører med sig. De fleste institutioner har deres egne veladministrerede investeringsporteføljer, der giver en stor autonomi. En konsekvens er, at der er masser af midler til at tiltrække særligt talentfulde udenlandske studerende, der gerne vil lave forskningsarbejde. For det meste modtager disse gæster gode stipendier, ligesom de fritages for at betale studieomkostninger. Nogle af dem tager hjem og gør deres til at *dæmme op for* anti-amerikanske tendenser. Mange bliver i USA og tilfører dermed økonomien nyt blod: innovation, initiativ og opfindsomhed.

Regeringen gør, hvad den kan for at undergrave sine universiteters fortrin. Men på ét punkt kan præsident Bush's politik få en utilsigtet gunstig effekt. Alle ved, at genetik er fremtidens forskningsfelt. Ved at *lukke for* forskningen i stamceller, har regeringen tilsyneladende svækket den amerikanske konkurrenceevne på et område, der ser ud til at skulle blive ét af de mest økonomisk indbringende overhovedet inden for genforskningen, nemlig de medicinske anvendelser. Men det kan meget vel blive sådan, at forskningen i stedet føres over i endnu mere indbringende og overraskende felter. Gensplejsning kan være med til at løse globale energiproblemer ved f.eks. at der udvikles plantearter til brandstof. Samtidig ville der kunne rådes bod

på miljømæssig tøjlesløshed ved at tilføre nye ikke-forurenende energikilder. Man kan forestille sig bæredygtig emballering og affaldsbehandling. De forskerteams, der kommer til at stå for udviklingen, vil omfatte asiater, sydamerikanere, europæere

og afrikanere. Men programmerne vil have hjemsted på amerikanske universiteter eller i USA's private sektor takket være det akademiske input.

Kan de europæiske universiteter indhente deres amerikanske konkurrenter? Kun på en af tre måder. Hvis USA fortsætter med at sætte verdens goodwill over styr, kan tilførslen af udenlandske kompetencer til amerikanske institutioner begynde at skrumpede ind. Alternativt kan europæerne revolutionere deres holdning til uddannelse og forskning og begynde at investere i sektoren i samme omfang, som man gør det i USA. Ingen af disse scenarier er sandsynlig. Den tredje mulighed er, at de europæiske regeringer kan begynde at tage universiteterne alvorligt og give dem de midler og den frihed, der skal til for at tage kampen op mod USA's dominans. Men er det realistisk eller bare en illusion?

Felipe Fernández-Armesto er professor i historie ved Tufts University, USA.

Kilde: THES, 08-09-2006 i Martin Aitkens oversættelse

Helsides-annoncer for KU

I begyndelsen af januar var der nogle usædvanlige helsidesannoncer, som massivt reklamerede for det nye Københavns Universitet. Annoncerne var i nogle landsækkende aviser samt i gratisaviserne Urban og Metro et lille dusin gange i alt.

Den første af 3-4 forskellige annoncer var teksten: "Og 13 år senere opdagede Columbus Amerika" med henvisning til at Københavns Universitet blev stiftet helt tilbage i 1479. Men hermed er det ikke slut med annoncerne, for i slutningen af februar kommer der også helsidesannoncer, som inviterer til "åbent hus" på KU.

Annoncerne er opsigtvækkende, fordi der er så få ord på siden. Oplysningsværdien er lav, og det er vel ikke noget, som normalt forbindes med et universitet?

"Hensigten var at bekendtgøre fusionen samt at synliggøre KU", svarer kommunikationschef Jasper Steen Winkel. "Og det er lykkedes. Annoncerne har vakt stor opmærksomhed i offentligheden. Det kan vi bl.a. konstatere ved, at søgningen til KU's hjemmeside er øget en del ..."

Annoncering af fusion m.m.

Kommunikationschefen er ansvarlig for

den praktiske udførelse af kampagnen:

"I januar ville vi fortælle danskerne, at KU var et 'nyt' universitet. Hensigten med annoncerne var først og fremmest, at studerende, beslutningstagere og samarbejdspartnere skulle gøres opmærksom på det, som stod nederst med mindre skrift: 'KVL og Det Farmaceutiske Universitet er fra 1. januar blevet fakulteter på Københavns Universitet' – dvs. at KU er blevet større, er indgået i en fusion og har fået flere fagområder. Vi vurderede, at de store annoncer var en effektiv måde at gøre opmærksom på fusionen", forklarer han. "Vi ville ikke få meget opmærksomhed ved blot at bekendtgøre fusionen. Så vi benyttede annoncepladsen til også at fortælle lidt om KU's historie, værdier og målsætninger," forklarer han".

Er det en type 'branding' som er nødvendig i konkurrencen?

"At fortælle at KU på den måde, må du gerne kalde 'branding'. Det er et af midlerne, hvis man vil gøre fusionen synlig overfor samarbejdspartnere, offentligheden osv. Hvis man har en ambition om at være et universitet i verdensklasse, som kan tiltrække dygtige studerende, forskere og andre medarbejdere, er det ét redskab.

Men det skal gå hånd i hånd med andre tiltag som f.eks. kompetenceudvikling, at lave et godt campus- og forsker-miljø m.m.," siger kommunikationschefen. Det er i øvrigt ikke usædvanligt, at et universitet annoncerer. Såvel DTU som Syddansk Universitetet har haft store annoncer i forbindelse med studenter-hvervning. Også Aalborg havde en storstilet hvervekampagne i S-togene sidste år.

Og prisen?

"Prisen for annoncerne inklusive de kommende 'åbent hus'-annoncer er 2-3 millioner kroner, dvs. en halv promille af KU's samlede budget ...", slutter kommunikationschefen, som hermed har fået helt gratis annonceplads i FORSKERforum ...

jø

En and om

Delvist uden egen skyld er Forsker-forum løbet med en halv vind i sit decembernummer. Her omtaler redaktionen "folketingsmedlem Jesper Langballe's sortlistning af de to islameksperter Tim Jensen og Jørgen Bæk Simonsen, hvad angår søgning af penge fra nyskabt forskningsprogram om "islam og terrorisme"".

Det har intet på sig, men det er ganske vist det indtryk, flere aviser har efterladt ved egen regning at bringe denne konklusion i forlængelse af et (i øvrigt korrekt) citat af mig. Jeg kan simpelthen ikke nå at demontere dette sludder, før det er vandret videre til et nyt medie.

Hvad jeg har sagt til de pågældende journalister, har været svar på spørgsmålet: - Hvorfor oprette et ekstra forskningscenter? Hvorfor ikke bruge den forskning, der allerede foregår på Carsten Niebuhr? Hertil har jeg måttet svare, at Carsten Niebuhr slet ikke har interesseret sig for det videnskabelige spørgsmål, vi stiller: - Hvad er det ved islamismen som åndsbaggrund, der medfører den handlingskonsekvens, der hedder terrorisme? - Skulle spørgsmålet pludselig be-

Blog om universiteter

Vi er nogle universitetsansatte, som har startet en blog, hvor vi forsøger at genopfinde en kritisk og levende debat om dansk universitetspolitik inkl. forhold som topstyring, forskningsfrihed, (manglende) begrundelser for fusioner, daglige arbejdsbetingelser for universitetsansatte osv. Vi ønsker at undersøge og kommentere foringelserne af den fri forsknings betingelser på de danske universiteter.

Det ligner en kontrarevolution: Man gør op med et demokratisk universitet, som havde afskaffet det gamle professorvælde og havde ambitioner om en forskning til gavn for hele samfundet. Man indfører et topstyret universitet med fokus på erhvervslivets interesser, og begrænser de enkelte forskeres ytringsfrihed. Det nye styre implementeres med ansatte ledere og udpegede bestyrelser, tættest på en hierarkisk top af magtfulde men usynlige ministerielle embedsmænd.

Bidrag til en modvægt til den dominerende management-diskurs, og vær med til debatten på en blog, som er et kritisk mod-svar til topstyrede dekan- og rektorat-blogs og nyhedslisters. Bloggen har også brug for DIG som medredaktør, hvis du har lyst til at eksperimentere med blog-mediet som potentielt bottom-up moddiskurs. Bloggens navn: "Forskingsfrihed?", se URL: professorvaelde.blogspot.com

Lektor Curt Hansen

OG
TRETTE
ÅR SENERE
OPDAGEDE
COLUMBUS
AMERIKA

sortlistning

gynde at interessere Jørgen Bæk Simonsen og andre på Carsten Niebuhr, har de naturligvis den samme ret til at byde på projektet som alle andre forskere.

Jeg har desuden føjet til, at Carsten Niebuhrs hidtidige berøringsangst efter min mening skyldes en politisk korrekthed, ifølge hvilken terror i Allahs navn ikke har spor med religion at gøre, og ifølge hvilken alt konfliktstof er Vestens skyld, mens de arabiske lande kun har reageret på Vestens aggressioner og i øvrigt er fredselkende. Det er så nogenlunde skabelonen for, hvad "Jihad" betyder i Jørgen Bæk Simonsens forskning.

Det må de da selvom på Carsten Niebuhr. Vi ønsker bare det emne belyst, og det hverken kan eller skal Carsten Niebuhr forhindre, at der forskes i. Det er selvfølgelig ikke mig, men en politisk uafhængig bestyrelse, der skal sortere i de ansøgninger, der kommer til det nye center.

Jesper Langballe, forskningsordfører for DF

**Debat- eller læserbreve
er velkomne i
FORSKERforum**

Skriv kort og præcist!

Professorvælde og FORSKERFORUMs frihed ...

Kort før jul har en gruppe statskundskabsprofessorer, anført af SDU-professor Peter Munk Christiansen, som også sad i ledelsen af Magtudredningen, følt sig kaldet til at forsøge at begrænse eller helt få lukket en af de få kilder til kritisk information om universitetsverdenen vi har: Bladet FORSKERforum som universitetssektionerne i DJØF, DM og IDA står bag.

Brevet fra en gruppe statskundskabsprofessorer til DJØF's bestyrelse og direktør kan man kun læse som et forsøg på at spille på den magt, professorer havde før 1968 og som dengang betød at deres indflydelse både i universitetet og i det politiske liv var ganske stor. Nu generer de sig ikke for igen at gå bagom de foreningsdemokratiske veje i fagforeningen og bruge klassiske pressionsmetoder (det er jo professorer i statskundskab) for at få lukket den eneste kritiske tidsskrift-dækning af universitetsforhold, vi har.

Professor-brevet er allerede taget op af DJØF's top, forstår jeg på INFORMATI-ONs dækning af kontroversen (17.jan.) Det

er yderst foruroligende, da vi er nogen der husker at en tilsvarende aktion fra nogle højesteretsdommere og juraprofessorer i anledning af kritiske artikler om højesteretsdommernes mange givtige bierhverv fik DJØF til at afskedige redaktøren af DJØF-bladet (eller som DJØF selv beskrev det, man omstrukturerede redaktionen og havde ikke plads til den hidtidige redaktør!!!). Der bør reageres mod denne form for undertrykkelse af pressen, som forsøger at kortslutte de normale demokratiske veje i forbundet og lukke kritiske og ubekvemme røster.

Kritikernes konkrete kritikpunkter peger på og har taget anstød af, er FORSKERforums afdækning af de horrible ledelsesforhold, som RUC's nye rektor Poul Holm har indført. Og kritikerne kan heller ikke lide FORSKERforums åbenhed omkring de pænt store lønninger, der gives til de nye ansatte ledere på universiteterne. Hertil er der vel kun det at sige, at FORSKERforum er det eneste sted der systematisk har fulgt og af-

dækket disse forhold.

Formen og tonen i bladets dækning kan ind imellem få en lovlig populistisk tone, men det bør ikke fjerne opmærksomheden fra indholdet i de sager som bladet afdækker. Men det kan naturligvis genere personer på universiteterne, der måske nok er tilhængere af forskningsfrihed men ikke af ytringsfrihed, og som ikke mener at der er nogen grund til at respektere demokratiske rettigheder eller blot overholdelse af normale spilleregler i en fagforening.

Hvis DJØF eller de andre AC-fagforbund på baggrund af en sådan pression griber ind overfor FORSKERforum, er det på tide at alvorligt overveje, om det er rimeligt at være medlem af fagforeninger, der har så lidt respekt for at sikre en kritisk belysning af forholdene på universiteterne, for slet ikke at tale om ytringsfrihed om universitetsforhold.

Lektor Finn Hansson, CBS.

12. december 2006

**Kære formand Finn Borch Andersen
og direktør Mogens Kring Rasmussen, DJØF**

Undertegnede er en gruppe af universitetsansatte medlemmer af DJØF, som gennem længere tid har været stærkt utilfredse med Forskerforum, som udgives med støtte fra bl.a. DJØF.

Vi er som udgangspunkt glade for, at DJØF vil bidrage til fokus på universitetsområdet, men så stopper tilfredsheden også. Forskerforum har gennem snart mange år været præget af et journalistisk indhold og en journalistisk form og tone, som ikke hører hjemme i et blad, der udgives for kritiske læsere, og som læserne betaler til gennem deres medlemskab af DJØF.

Forskerforum har kørt kampagner mod enkeltpersoner, som har haft et insinuerende indhold, betjent sig af store mængder af anonyme interview, og som har beskrevet forhold, som er positivt forkerte. Det seneste eksempel var kampagnen mod RUC's rektor Poul Holm i nr. 199.

Bladet har også kørt underligt insinuerende kampagner mod lønninger til rektorer, dekaner og institutledere. Det er svært for os at forstå, at vi som fagforening skal betale til at mistænkeliggøre grupper, som for en gangs skyld klarer sig godt i kampen om ofte knappe offentlige lønninger.

Vi har kunnet leve med, at Forskerforum ikke er specielt velskrevet, ofte er sjusket skrevet og sjældent velredigeret. Men det er svært at leve med at bladet har en stil og et indhold, som ligger meget langt fra det niveau, som man må kunne forvente, hvis man seriøst vil beskæftige sig med universiteternes forhold. At redaktionen i den forbindelse ser det som en dyd, at ministeren undlader at læse bladet, understreger blot for os, at den totalt har misforstået sin opgave.

Vi opfordrer til, at DJØF snarest og meget konkret tager stilling til, hvordan man vil sikre, at universitetsområdet bliver dækket på en måde, der lever op til almindelige krav til god journalistik. Som et alternativ kan DJØF overveje at trække sin støtte til Forskerforum tilbage. Hvis ikke der sker et eller andet meget hurtigt, kan vi forudsæ, at der vil komme udmeldinger fra DJØF, som vi er bekendte med allerede har været tilfældet inden for DM.

Med venlig hilsen

Erik Albæk, professor, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet
Jens Blom-Hansen, professor, institutleder, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet
Peter Dahler-Larsen, professor, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet
Jørgen Elklit, professor, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet
Peter Munk Christiansen, professor, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet
Niels Ejersbo, lektor, institutleder, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet
Torben Beck Jørgensen, professor, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet
Morten Kelstrup, professor, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet
Poul Erik Mouritzen, professor, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet
Asbjørn Sonne Nørgaard, professor, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet
Thomas Pallesen, professor, Institut for Statskundskab
Mogens N. Pedersen, professor, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet
Søren Winter, professor, Socialforskningsinstituttet

Flere skænderier

Den akademiske kultur er blevet en 'pænhedskultur', hvor kritiske spørgsmål som fornærmelser. Men alle synspunkter skal kunne gøres til genstand for skriver Dennis Hayes fra engelsk ytringsfriheds-bevægelse.

ESSAY:

Uindskrænket ytringsret

I England har der været en heftig debat om grænserne for forskeres ytringer. Flere hundrede UK-academics fra AFAF (Academics for Academic Freedom) – herunder den kendte videnskabsteoretiker **Steve Fuller** og sociologen **Frank Furedi** – har skrevet under på en erklæring om uindskrænket ytringsret til "at stille spørgsmål ved og teste given viden og fremsætte upopulære ytringer".

I ESSAY'et på denne side argumenterer en af initiativtagerne for initiativet.

I opfordringen til at støtte initiativet skrev initiativtagerne: *Akademisk frihed er retten til at tale efter sin forstand og udfordre konventionel viden, og det definerer universitetet og står som en model for åben debat i det bredere samfund.*

I dagens politiske klima er det sværere end nogensinde for universitetsforskere at forsvare den åbne debat. Restriktiv lovgivning og bureaukratiske regler og bestemmelser for halv-offentlige institutioner og for universiteterne selv har undermineret akademisk frihed. Mange universitetsforskere frygter at udfordre ledere og politikere ved at udtrykke kontroversielle udsagn. Af angst for at udfordre mainstream-tankegang, vælger mange selv censuren.

Academics for Academic Freedom (AFAF) er en kampagne blandt alle lærere og forskere, som ønsker at bidrage til en offentlig erklæring til fordel for uhemmede undersøgelser og ytringer".

Hvis erklæringen blev en anerkendt norm, så ville den give akademikere fuld ytringsret "både udenfor og indenfor undervisningslokalet", uanset om temaet var inden for forskerens specialtområde eller på grænsen heraf. En sådan frihedsposition ville i England støtte Frank Ellis, en lektor i russisk/slovensk fra Leeds University, som blev tvunget på førtidspension for at undgå en disciplinærsag over hans kommentar om, at hvide er mere intelligente end sorte mennesker. Og det ville i Danmark betyde, at Helmut Nyborg ikke kunne komme i tjenestemandsmodvind på sin påstand om, at kvinders hjernekapacitet er mindre end mænds.

I England var der advarsler mod en sådan norm, fordi den kunne føre til et klima af ubegrænsede fornærmelser og chikane. Den engelske universitetslærerforening UCU mente, at der bør være en distinktion mellem gældende viden og så retten til at udtrykke sig fornærmende, fx "anti-semitisk, homofobisk eller kvindefjendsk, hvor en autoritetsrolle udnyttes til at mobbe studenter eller personale".

At være fornærmelig er nok den mest formastelige form for opførsel, man kan forestille sig i universitetsverdenen. Godt nok indskrænkes vores akademiske frihed også på anden vis af f.eks. regeringen, studenterorganisationerne og universiteterne selv, men i alle tilfælde er udgangspunktet det samme: "Det kan man ikke sige, det er stødende!"

Der var engang, hvor universiteterne var et sted, hvor meninger frit kunne udtrykkes og kritiseres. I dag oplever vi en konstrueret konsensus, en slags hyggelig konformitet, som gør universitetet til et kedeligt sted, hvor man lærer, hvad det er, man ikke må sige. Den kvalificerede meningsudveksling er ganske enkelt forsvundet fra universitetet, ligesom ideen om, at universitetet handler om uddannelse og viden snarere end færdighedstilegnelse.

Academikerne selv har ikke engang opdaget, hvad der er sket, hvilket fremgår tydeligt af reaktioner på projektet *Academics for Academic Freedom* (AFAF). Mange har således undret sig over, at det overhovedet skulle være nødvendigt at forsvare den akademiske frihed. Den slags ligegyldighed over for stramningerne omkring såkaldte "ekstremistiske" aktiviteter på campus, og tiltag mod dissens i det hele taget, er naiv. Den viser, hvordan et klima præget af omsigribende selvrensensur gør, at akademikere ikke engang selv er klare over, hvordan de har tilpasset sig regeringens dagsorden for universiteterne.

Andre har reageret sådan, at man har været enig i, at den akademiske frihed er vigtig, og at den også er truet. Indvendingen har så været, at den udelukkende gælder inden for det enkelte forskningsområde eller disciplin. Altså har akademikerne ikke ubegrænset frihed til at udtale sig om et hvilket som helst spørgsmål – et argument, der ellers anvendes til at kvæle debat omkring mere generelle emner såsom krigen i Irak og til at bortcensurere ekstreme synspunkter af frygt for at ødelægge konsensus.

Det er universitetslederne godt tilfreds med, da kritiske røster dermed holdes inden for klasselokalerne eller online, langt væk fra ledelsesniveauet.

Problemet med et sådant restriktivt syn på akademiet er, at det netop er i kraft af, at akademikere skal være kritiske for at udvikle deres discipliner, at de i det hele taget bliver selvstændige, kritiske tænkere. Deres selvstændige tænkning bringer dem efterhånden – sådan var det i hvert fald før i tiden – i konflikt med gængse holdninger til mere ge-

Statement of Academic Freedom

'We, the undersigned, believe the following two principles to be the foundation of academic freedom:

(1) that academics, both inside and outside the classroom, have unrestricted liberty to question and test received wisdom and to put forward controversial and unpopular opinions, whether or not these are deemed offensive, and

(2) that academic institutions have no right to curb the exercise of this freedom by members of their staff, or to use it as grounds for disciplinary action or dismissal.'

(<http://www.afaf.org.uk/>)

nerelle samfundsmæssige problemer. Det var lige netop det, der gjorde universitetet til det, det var, nemlig et sted, hvor alting skulle afprøves ved hjælp af fornuftspræget debat.

Det er ensbetydende med, at alle synspunkter skal udtrykkes og dermed gøres tilgængelige for kritik. Det gælder uanset om man er racist, muslimsk ekstremist,

; tak

skal ikke blot opfattes som kritiske, men debat og til fornuftspræget modsigelse, vægelse (AFAF)

antikrigsaktivist, kristen fundamenta- list eller sågar blot tilhænger af den nyeste *McManagement*-trend.

Overraskende er det også, at nogle akademikere har frygtet for, at AFAF-erklæringen vil kunne medføre en slags intellektuel *kaostilstand* med frit slag for alle. Men intellektuel kaos er præcis, hvad der kendetegner Akademiet, og hvis akademikere efterhånden har fået indrettet sig så mægtigt, at de er bange for skarpsindig kritik fra 1.årsstuderende, så er situationen mere alvorlig end selv AFAF er klar over.

En lidt anden vinkling på denne frygt går på, at vi ikke kan have, at lærere og studerende bare går rundt og fornærmer folk til højre og venstre. Nu, hvor såvel studerende som kolleger faktisk er blevet så høflige, at de er bange for at stille udfordrende spørgsmål, opfatter vi dem ikke som potentielt kritiske, men som nogen, der uopfordret fornærmer og vækker anstød. Men der er ingen grund til bekymring. Mennesket er et rationelt væsen, og den rationelle debat, som den akademiske frihed gør krav på, betyder, at anstødelig adfærd vil blive afvist som irrationel og urimelig, sådan som det sig hør og bør.

Frygten for at vække anstød er et udtryk for, at man er bange for klart formulerede ideer og synspunkter og for at skulle tage stilling til og reagere på dem. Det er en frygt for akademiet, en grundlæggende selvtillidskrise. AFAF har som målsætning at vække akademiets grundtanke til live ved at bede alle akademikere – herunder dekaner og rektorer – at skrive sig på for at forsvare vores utvetydige erklæring om moderne akademisk frihed.

Som det hedder i én kommentar, der ledsager en underskriftstilføjelse til erklæringen: "Jeg bakker fuldstændig op om denne erklæring om akademisk frihed. Enhver, der er uenig, er en lejesvend, ikke en *scholar*. Færdig basta."

Dennis Hayes er medformand for det britiske *University and College Union* samt leder af *Centre for Professional Learning* ved Canterbury Christ Church University, UK.

Kilde: *Times Higher* 22/12/2006 i *Martin Aitkens oversættelse*

FORSKERforums absurdo-statistik

Antallet af US-borgere og englændere, som arbejder i Indiens IT-industri: 30.000

Månedlige omkostninger ved en US-student med ubegrænset online adgang til sin netbaserede vejleder i Bangalore: 600 kr

Antallet af Israelske checkpoints, som Mary og Joseph skulle igennem i dag for at komme fra Nazareth til Betlehem: 10

Det anslåede antal tigre, som lever vildt, i forhold til tigerkæledyr i USA: 1:1

Forholdet mellem overernærede og underernærede i verden: 5:3

Omkostningerne som Alaskas Zoo betalte for en trædemølle til en elefant: 900.000 kr

Antal gange elefanten har brugt trædemøllen: 0

Hvor mange gange nævnes "grundforskning" hhv. "forskningsfrihed" i universitetsloven: 4 hhv. 5

Hvor mange gange nævnes "myndighedsbetjening" hhv. "aftagere" i fusionsuniversitetsloven 2007: 8 hhv. 8

Procentdel af kvinder, som ifølge australsk studie får orgasme ved samvær med en mand: 69

Procentdel af kvinder, som får orgasme ved samvær med en anden kvinde: 76

Chancen for at en US-college-opgave er plagieret helt eller delvist, ifølge database-undersøgelse: 3/10

Antallet af US-borgere, som får "eksamenspapir" fra uakkrediterede diploma-mills: 100.000

Antallet af Pentagon-ansatte, som havde en sådan grad i deres CV: 257

De anslåede turistindtægter for Rwandas økonomi i 2007: 150 mio. kr

Antallet af "folkemords-sights", som er oprettet i Rwanda: 35

Faktoren for stigningen i undervandsstøj i oceanerne siden 1965: 3

Antallet af studenter fra de allerøverste indkomstklasser ved US-topuniversiteter i 1992: 1/4

- Chancen i 2007: 1/3

Årstallet, hvor Sydkorea planlægger at have en robot i hver husholdning: 2013

KILDER:

1. (National centre of Software and Service Companies, New Delhi).
2. (Tutor-vista, Bangalore).
3. (Shurat HaDin Israel Law Center).
4. (WWF, Washington)
6. (WHO).
- 7-8. (Alaska Zoo, Anchorage).
9. (Universitetsloven 2003).
10. (Forslaget til lov om fusionsuniversiteter 2007).
- 11-12. (Juliet Richters, Sydney).
13. (Allen Azell George Gollin, Univ. of Illinois).
14. (US Government Accountability Office).
15. (National Center of Education Statistics, Washington).
- 16-17. (Rhwanada Tourist Office, Kigali).
18. (Sean Wiggins, Scripps, San Diego).
- 19-20. (The College Board, NYC).
21. (Sydkorea-ambassaden NYC)

(foto: Ingebrunn Carsten, Polfoto)

"De må være indstillet på at blive filmet ...", lyder advarslen til lektoren, som gerne vil højne sin kendtheds-grad i en fart. Her er undervands-foto af forskere iført dykkerklokker på vandring på bunden af det Indiske Ocean - på en kendt igangværende dansk ekspedition.

TV-reality-videnskab

Hvordan en forsker højner sit omdømme?

TIL BREVKASSEN

"Jeg er helt syg for at maksimere mine internationale omdømme-indikatorer forud for ministeriets standardevaluering og har tænkt på, om ikke det kunne være en god idé med en TV-karriere, fx at blive tv-historiker? De kunne vel ikke give mig et par råd mht., hvordan jeg kan få mit eget landsdækkende tv-program, inden det går løs? Jeg har set et par stykker på DK4 her i weekenden, og det ligner en loppetjans."

Anonym matematik-lektor på et undervisningsfjendsk universitet i provinsen

PROFESSOR DI LEMMA SVARER

"Jeg beundrer Deres ambition, men da tv-historikernes verden er præget af behård konkurrence, kan det være svært at forestille sig, hvordan man lige får en fod inden for døren, især hvis man som De har en baggrund i matematik. Umiddelbart kunne det se ud som om, at ham den lille selvglade, der taler så langsomt drævende (han kan vel ikke få samme løn som de andre?), og ham den kønne, der godt kunne være kvinde, tilsammen har erobret tv-markedet. Derfor vil jeg råde Dem til at prøve med noget lidt mere beskedent inden for TV-reality-videnskab, som er tidens genvej til et godt renommé, til at begynde med og så efterhånden satse på at bygge Deres eget program op.

De kunne fx gå efter at blive gæst i **Rent gjort på dit fakultet** (Sanne og Gurli gør pædagogisk rent på kontorer hos særlige rodehoveder) eller **Du er, hvad du underviser i** (- en forelæsning i strengteori og to vejledningsmøder om ugen? Det kan man da ikke leve af!). Så kunne De prøve at få noget mere fast i sommerperioden.

Der er tit ledige pladser i f.eks. **Æggehoveder på afveje** (hvor B. S. Christiansen tvinger overvægtige lektorer til at vandre tværs hen over indlandsisen, mens han råber Nietzsche-citater efter dem). Men

der er også **Anne-Vibeke på tur** (en jysk husmor spørger ind i kendte tv-eksperters banaliteter) eller **Don Ø's udfordring** (15 forhåbningsfulde unge dykker om en tjans som universitetsdirektør i Jelling).

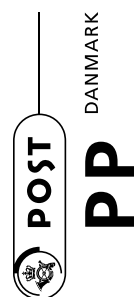
Dog kan nogle programmer allerede være optaget til næste sæson. Det gælder f.eks. **Big Brother: Forskerne** (en gruppe forskere bor sammen i et hus på RUC, mens en jury bestående af ivrige dekaner og erhvervsledere stemmer dem hjem én efter én). De kan altså risikere at være for sent ude.

Større chancer har De måske ved at klemme dem ind på **71 grader Nørd**, hvor man i selskab med en fhv. kammerherre, fhv. departementschefer og nuværende ministre følger besværlige forskere, der sendes ud på en sejlede ekspedition, der har til formål at fortælle journalister, hvordan de bør få de unge til at interessere sig glødende for naturvidenskab og dermed få dem væk fra gadehjørner og knallerter. Samtidig med, at forskerne lidt efter lidt mister deres udstyr eller forhindres i at arbejde på grund af hårdt vejr, skal de forsøge at forklare vigtigheden af deres mission indtil deres påmønstring ophører, eller de bryder sammen og ringer hjem til deres institutleder for at tilbyde deres assistance ved efterårets bachelor-undervisning eller ved en forefaldende myndighedsopgave.

De skal være indstillet på at blive filmet, mens De fortærer klapperslangeunger, tager brusebad i Deres telt, lider af søsyge og foretager tårevædede mobilopkald til Deres institutleder, hvor De tilbyder at stå i spidsen for opgaveudvalget, hvis bare hun siger, at De kan komme hjem. Men det burde ikke være noget større problem, hvis De bliver ved med at fokusere på Deres overordnede opgave.

Professor Di Lemma

Kilde: En fordansket udgave af satire i Times Higher 22/12/2006 i Martin Martin Aitkens oversættelse

MaskeInet magasinpost
ID-nr. 42026

Afsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Ændringer vedr. abonnement
ring venligst: 38156676